

„HÉT DOLOG VAN, AMI BIZTOSAN ELPUSZTÍT MINKET: A PÉNZ MUNKA NÉLKÜL, A KÉJ LÉLEK NÉLKÜL, A TUDÁS JELLEM NÉLKÜL, A HIT ÁLDOZAT NÉLKÜL, A POLITIKA ELVEK NÉLKÜL, A TUDOMÁNY EMBERIESSÉG NÉLKÜL ÉS AZ ÜZLET ETIKA NÉLKÜL”

(MAHATMA GANDHI)

**XXV. évfolyam 3. szám
2018. március**

Bulányi Gy.: Politizáljon-e a Bokor?	3705
Gromon A.: Politizált-e Jézus?	3706
KÖZÉLET?!	3709
Gyulai E.: A nagy szavak el ne vakítsanak!	3714
Romhányi T.: Az Időmilliomos	3715
Vincze E.: Kardos Atya	3718
Nyúl B.: Az idő labirintusában	3719
Hamvas B.: Az időről...	3721
M. Ende.: Momo	3721
Szimkovics T.: Tízparancsolat	3721
Faragó F. Van-e idő?	3722
Farkas I.: Van egy kis időd...?	3725
Garay A.: Eltelő és alkalmas idő	3727
Bulányi Gy.: Bokorlelkiség...	3728
Farkas I.: Gondolatok...	3730
Gromon A.: Kedvenc közhelyeink	3731
Miklovicz L.: Homília	3732
Veér I. T.: Segéd-eszközeim	3733
Dóry I.: Levelesláda	3733

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»

**BULÁNYI GYÖRGY
POLITIZÁLJON-E A BOKOR?**

1947-ig politizáltunk. A kékcédulás választás után abahagytuk. Meddig tartott ez? 1989- ig, s elkezdünk járnai az ellenzéki kerekasztal nevű társaságba, hogy megdöntsük a népi demokráciát, amivel tele volt már a hócipőnk. Megvolt a véleményünk azokról, akik e 42 esztendő alatt is politizáltak. Summásan csak a moszkovitákat ítélem el és ítélem el. Miért? Ha csak hazudni és gyilkolni lehet, akkor inkább elmegyek a Gulágra, s megmarad a becsület is és esetleg az élet is. '45 május 1-én Rákosi meghívja a közös - nyilas és kommunista - terrorházba 19-es elvtársát, Demény Palit felvonulást nézni, s utána ott marasztalja, nem engedi haza. hanem

elviteti őt a kistarcsai internáló táborba. 49-ben Mindszenti elítélése után kivégzi a kommunista Rajkot, s amikor 53-ban a derék kommunista Nagy Imre kerül Rákosi melyébe. Nagy elítéli az internált Deményt 8 év börtönre, mert a kistarcsai internáló táborban Demény összeesküdött látogatóival: feleségével, lányával, vejével a népi demokrácia megdöntésére. így lesz Demény a zárkatársam a Gyűjtő fogházban. Nem ismernek sem Istent, sem embert. '56-ban leváltják Rákosit a nagy szovjet elvtársak. Alighanem jeltelen sírban porlad el a teste. Már életében megbűnhődött a szerencsétlen. A Gulag olcsóbb lett volna Rákosinak is. Sík Sándor öccse, Sík Endre is moszkovita volt. Huszonöt év után ő is hazakerül és beszél bátyjával - Törnek Vince - a későbbi piarista generális jelenlétében.

Nyitómondata: Vallásról, politikáról, irodalomról ne beszéljünk! Kérdezem: akkor miről lehet beszélgetni? A cserebogarak halhatatlanságáról? Minek élni, ha csak erről lehet beszélgetni? A zárkák börtöneiben arról beszélünk, amiről akartunk. A nem hazai gulagokon is ez volt a helyzet!

A kérdés az, hogy politizáljon-e a Bokor. Valakik egyszerűen oldják meg a kérdést. Ne, mert (Jézus sem politizált. A mindenkit szeretés kizárja a politizálás lehetőségét. Nem mondhatok senkiről semmi rosszat. (Jézus jajt mondott nem keveseknek!) Nem is gondolhatok, (Ha mondta a rosszat, gondolnia is kellett azt!). Még kevésbé tehetek bárkinak is bármi rosszat. Nagy kérdés, hogy Jézus valóban nem politizált-e. Volt nála mindenestre sorrend - a mindenkit szeretésen belül. Ez a sorrend: mindenkit szeretni kell, de mindenekelőtt a zsidókat. Ha már nincs valakinek férje, felesége, gyerekei. Az evangéliumok nem említik, hogy Jézusnak voltak-e, és azt sem, hogy nem voltak. De népe volt, a zsidó: Csak Izrael lázának elveszett juhaihoz menjete, a nemzetekhez vivő utakra ne menjete, a számáriaiak városaiba se menjete! Csak később kezdett a gojokról beszélni. Amikor már elmondta, hogy elvételük töletek az Isten Országá. Tragédiának élte meg, hogy népe lekerül az első helyről. De ő is abban a tudatban élt, mint minden normális (jézuselőtti) ember. Mi ez? Kölcsényt idézem: A haza minden előtt. Miután népének főpapja méltónak ítélte a halálra, miután Pilátussal kivégeztette őt, feltámadása után mondta csak Jézus: Menjete el az összes nemzetekhez (ta ethné - gójim) - Jeruzsálemtől és Júdeától(!) - kezdve, és tegyete őket tanítványaimmá, megtanítván őket mindannak a megtartására, amit tanítottam nektek. Ennyiben Jézus s politizált. Számára nagyon fontos volt, hogy nemzete ne kerüljön második, vagy harmadik helyre a népek Isten Országáért folyó versenyében.

És senki sem okította ki őt, a tanítványai sem, az ellenfelei sem: Nem gyógyíthatod meg a kafarnaumi százados szolgáját. Mi tudjuk, hogy te az egyetemes ember-szeretet parancsát akarod teljesíteni, le mit mondanak majd a zsidók? Kollaborálsz a megszálló hatóságokkal, és lejáratasz bennünket, akik megtanultuk a 2x2-őt, hogy mindenkit szeretni kell. A tanítványok okosabbak akartak lenni, mint a náluk - tál 20 évvel idősebb Jézus. Nem törődött Jézus azzal, hogy ki mit gondol arról, hogy ő mit tesz. A farizeusok nagyon megbotránkoznak azon, amit mondasz! - mondták neki tanítványai. Hát csak botránkozzanak meg! Vakok ők, és vakok vezetői. Jézus állást foglalt. Állást foglalt nemzete múltjának és jelenének legfőbb szereplőiről. Kritika tárgyává tette az abszolút zsidónak, Mózesnek, aki több Illésnél is, í személyét is. Mózes csak a szívetek keménysége miatt engedte meg, hogy való levelet adjatok, mondatott a régi-eknek, én pedig mondom nektek. Magam is így vagyok mindezzel. Számomra Szent István - nem szent. A

Szent Jobbot mesének gondolom. Ez a Szent Jobb vágta négyfelé unokabátyjának a estét, hogy kiakassza a csonkokat négy legfontosabb várának fokára: a két Fehérvár, Veszprém, és Esztergom várfokaira.

Nem lehet úgy élni, hogy ne legyen véleményünk. Akár nemzetünk, akár az egész emberiség múltjáról vagy jelenéről szólunk. És nem lehet úgy élnünk, hogy ne reméljünk egy szebb jövőben. Politizálok, amikor kérdésbe teszem, hogy Széchenyinek volt-e igaza? Neki, akit öngyilkosságba kergetett 60 tavaszán az, amit Kossuth csinált? Igen, politizálok. Vagy Kossuthnak volt igaza, aki megszabadította nemzetét a Habsburgok három és fél százados jármától? Vagy Deáknak, aki ebben a helyzetben hazamegy Kehidára: Kommt Zeit. kommt Rat... Vagy Görgeynek, aki hazaárulóként lerakja a fegyvert Paskievich 200 ezer katonája előtt, s nézheti a 12 aradi vértanú kivégzését? Habsburg Ottó szájából hallottam: Az evilági országban lövetni kell. Tudom, hogy Jézus nem lövet. Tudom, hogy az Isten Országában, nincsen lövetés. De álljak tétlenül? Legyek közömbös, amikor összeomlik 40 esztendő szovjet megszállása? Ne reménykedjem Antalban, aki 15 millió magyar miniszterelnökének mondja magát? Vagy Konrádiban, aki a Bessenyeit idéző Kézfogás-konferenciánkon a volt pártházban mondott aranyisém előtti napon elmondja, hogy CSAK? Nem mondja meg, hogy miért, de nem öl embert - amikor a püspökök sietve helyreállítják a tábori lelkeszséget. Vagy Orbán Viktorban, aki '89-ben elmondja a Hősök terén, hogy a ruszkik menjenek laza? Vagy Csurka Istvánban, aki a monori konferencia után eljön Andink lakására, és hitet tesz a szeretetről, bár nem tudja megmondani, hogy mi az? Vagy Vona Gáborban, aki vissza akarná állítani a rendőrséget, hogy Gyurcsány ne lőhesse ki magyar felvonulók szemét? Én meg maradjak tisztán, sterilen íz Isten Országának a polgára? Nem tudok! Azt tudom, hogy mit nem tehetek. Nem lőhetek. Nem is megyek a Kossuth tere. De elmegyek 2008. május 31-én a Jobbikba, s ott olyan emberekkel találkozom, akiket sose ismertem volna meg, és jézusi kisközösségbe tudom invitálni őket. S hallgató közönséget biztosítanak nekem, amikor egyházam folytatja tovább, hogy kiszívja a búránk alól a levegőt. Mert a '97- is látszatrehabilitáció után 12 évvel egyetlen katolikus könyvesboltban sem kaphatók munkáim, melyekről én azt gondolom, hogy tisztán csengik vissza azt, amit Jézus kétezer év előtt elmondott nekünk.

Mikor kezdtünk politizálni? Az emberi társadalom élete minden bizonnyal a gyűjtögetéssel kezdődött. Ha két gyűjtögető(pár) találkozott egymással, össze is verekedhettek. Arany szerint: Az írás, hol jegyezni kezd, jegyez csak gyűlöletet. Káinra és Ábelre gondolt. így indulhatott az osztálytársadalom. Valakik győztek, s a győztes fegyvereseket verbuvált a maga számára. Többnyire kevesebbet, mint amennyit munkára, adózásra

kényszerített. Atilla alighanem több fegyverest verbuvált magának, mint amennyit dolgozni hagyott. Álmos, Árpád is? Talán nem. Ezért nincsen győzelmeinkről naiv eposzuk, amit annyira fájlalt Arany. Csak népdalaink és népballadaink vannak. Arany kortársa, Kriza János unitárius püspök összegyűjtötte a székelyek református és unitárius székeinek hagyományait. Vadrózsák - ezt a nevet adta gyűjtésének. A gyűjtés csak szerelemről, szerelemfélétsérről beszél, a vitézek vitéz hadi cselekményeiről nem. Ilyeneket és ehhez hasonlókat gyűjtött.

Ne menj rózsám a tollóra / gyöngye vagy még a sollóra.

Ha megvágod a kezedet / ki köti be a sebedet?

Ha megvágod kiskezedet / ki süt nékem lágy kenyeret?

De ha elmész a tollóra / ne menny rózsám csak magadra;

Híjj, jó szüvel megyek veled, / estig aratok melletted.

Ketten kötünk egy kényébe, / egymás mellé ülünk délre,

Ketten nyugszunk az árnyékba, / fölvert kényék árnyékába.

Ha estig folyvást aratunk, / ha hazafelé indulunk.

Karon fogva a hívesen, / hazaérünk szerelmesen.

Vasárnap a pap

kihirdet. / s két hét múlva esszeeskét;

Halálig ketten aratunk, / ketten élünk, ketten halunk.” Szöveg és dallam egyformán gyönyörű, s mindkettőt Jézus és a szeretet lelke járja át. Szent István csatái, az Árpádok külpolitikája, Lajos, Zsigmond. Mátyás győzelmei nem az ő ügyük volt. Az ő ügyük az asszony, a maguk hűsége és a gyerekek sorsa volt. A francia felvilágosodás hatására Batsányi, Kazinczy és mások Kufsteinbe kerültek, mert lemásoltak egy felvilágosodott kátét, melynek gondolatait Rousseau Társadalmi szerződése ihlette. Kazinczy, a szent öreg, meghal, de úgy hal meg, hogy megszületik a nem papi-nemesi, hanem népi nemzettudat

Petőfi már úgy magyar, hogy megírja versét: Akasszátok fel a királyokat! 1857 után új világ kezdődik. A dzsentrí elkártyázza a vagyont, és úr lehet, akinek pénze van. A zsidók nemesi családok lányait veszik feleségül, és maguk is bárók lesznek, s a felsőházba kerülnek a főpapokkal és főnemesekkel együtt. A '19-es kommun-terror után Németh László elmondja, hogy ne Trianon miatt sírjunk, hanem a hárommillió magyar koldusért. Azokért, akik olyan cselédlakásokban laknak, amelyeknek van egy közös konyhája, s jobbról is, balról is egy-egy szoba, amelyikben akár nyolc gyerek alszik apjával-anyjával. 1945 után pedig az egész nemzeti vagyon kommunista kézre kerül, és '89 után a kommunisták és kollaboránsaik átjuttasszék a nemzeti vagyont a nemzetközi multi milliárdosok kezére.

Ez az a helyzet, amelyikben felvetődik, hogy politizáljunk-e. Nem lehet mindezt nem tudni. Nem lehet mindezt a következő nemzedéknek nem hozni a tudomására. Nem lehet vakon élni. Jézus sem élt vakon. Tudta, hogy

tehetetlen az urakkal szemben: Az Emberfiának emberek (Kaifás főpap, a szadduceusok) kezébe kell kerülnie... Politizált, és nem tolt a szekereket. A szegényeknek hirdette jóhírért és nem a gazdagoknak. Ma az politizál helyesen, aki kivonja magát a multi milliárdosok nemzetszegényítő műveletei alól. Ma az politizál helyesen, aki itt hagyja a várost, falura költözik, és megtermeli háztáji gazdálkodásban azt, ami kell neki az élethez. Most volt itt G. Jenő. aki elmondta, hogy van három család méhe, és 100 kg mézet hozott ez a szezon. 1 kg-ot mindjárt itt is hagyott belőle.

Politizálok és mondom: Ébred a magyar nemzet. A sajtótól meg nem hirdetve, nagy csendben megvolt Kun-szentmiklós mellett a kurultáj. A tavalyi kurultájon itt volt a Góbi sivatagból egy ujjur, aki Attila leszármazottjának tartja nemzetét, és elmondta, hogy tizenkilenc-millióan vannak. Az idei találkozáson 350 ezer országon belüli, és kívüli magyar volt együtt.

Magam is ezt az utat akarom járni, ezért veszek 91. évemben is földet Budaváriban belterületen, ahol építenie lehet annak, aki a földből akar megélni. Ez a politika az, amit a legteljesebb jézusi jó lelkiismerettel lehet csinálni. Csak egy feltétele van. Lemondani arról, hogy meggazdagodjam. De ez feltétlen feltétel. Mert boldogok a szegények, az övéké a mennyek országa, és jaj azoknak, akik gazdagok akarnak lenni. Nem azért, mert feltétlenül pokolra kerülnek. A poklot elkerülhetik, mert nem tudják, mit cselekszenek. De a gazdagodni akarás következtében kipusztítják magukat az 1,2-es termékenységű rátánkkal.

És reménykedem is Kipusztíthatják magát az európai és észak-amerikai keresztények. Megérdemlik sorsukat. A napokban késve megyek vacsorázni, s találok ott egy színes bőrű papot. Bemutatnak neki. O is bemutatkozik. Elmondja, hogy nigériai és számuk 140 millió, de nem mind katolikus... Csak 60 millió a katolikus... Csak!!! Lehet úgy politizálni, ahogyan Jézus is politizált.

Óbudavár, 2006.

GROMON ANDRÁS

POLITIZÁLT-E JÉZUS?

A kereszténység kezdettől fogva mind a mai napig - sajnos - nagyon torz módon és nagyon töredékesen, egyoldalúan értelmezte-értelmezi Jézus tanítását. Általános az a felfogás, hogy Jézust csak az egyes ember lelki üdvössége érdekelte, annak érdekében adott eligazítást, vigaszt vagy buzdítást. Ez az állítás a „csak” kivételével igaz; ám ez csupán egy része Jézus programjának, mert őt ugyanúgy érdekelte az ember testi java, „testi üdvössége”, azaz egészsége (ezért gyógyí-

tott olyan sokat). Ugyanilyen fontos azonban, hogy Jézus tanításának-programjának van társadalmi-politikai oldala is, és ezt csak ebben a században fedezték fel, hozzátehetjük: kevesen (pl. az ún. felszabadítási teológia képviselői).

Pedig elég lett volna odafigyelni akár csak „názáreti székfoglalójára” (Lk 4,16-21), amely társadalmi-politikai programját foglalja össze: „Az Úr lelke fölkenet engem, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, gyógyítsam a megtört szívűeket, szabadulást hirdessek a raboknak, megvilágosodást az elvakítottaknak (és ezért vakoknak), szabadulást vigyek az elnyomottaknak.”

Kétezer éven át, sajnos, úgy értelmezték ezeket a mondatokat, mintha Jézus csak lelki vigaszt akart volna nyújtani a szegényeknek, raboknak, elnyomottaknak, hogy „viseljék csak béketűroen a sorsukat, majd a túlvilágon megkapják jutalmukat”.

Szó sincs arról! Jézus társadalmi-politikai változásokat akart, hogy a szegények ne legyenek többé szegények, a rabok szabadabbá váljanak, az elnyomottak, kizsákmányoltak (= megtört szívűek) visszakapják javaikat és jogaikat, a (politikusok és papok által) elvakítottak újra tisztán lássanak. Mi ez, ha nem társadalom átalakítás, politika?

Persze egyúttal azt is figyelembe kell venni, hogy Jézus egyértelműen elhatárolta magát az erőszak politikájától. Nem akart sem forradalmat, sem lázadást a néptömegek részéről; nem mondta: „Akasszátok föl a gazdagokat, földbirtokosokat, gyártulajdonosokat!”, és azt sem: „Fegyverrel kell kiűzni az elnyomó rómaiakat!” - De másfelől ugyanígy elhatárolta magát az uralkodók, a politikai és gazdasági vezetők által alkalmazott erőszaktól. Kritikaként mondta: „Az uralkodók zsarnokoskodnak népükön, és akik hatalmat gyakorolnak rajtuk, jötevőiknek hívatják magukat” (Lk 22,25). És hozzátette: „Köztetek ne így legyen” (22,26)!

Ezt a programot egy mondatban összefoglalja és egyúttal megvalósításának mikéntjét is tartalmazza az Izajás nyomán megtartott „názáreti székfoglaló” utolsó mondata: „Hirdessem az Úr kegyelmének esztendejét”.

Jézus ezzel az ószövetségi törvény egyik (mindig csak „írott malasztak” megmaradt) előírására emlékeztetett, azt hirdette meg programként.

Mit is jelentett hát eredetileg az „Úr kegyelmének esztendeje”? Előzményeként idézzünk föl előbb egy másik törvényt, amely így hangzott. „Minden hetedik esztendő végén el kell engedni az adósságokat... Ha valaki elszegényedik testvéreid közül, ... ne légy keményszívű és szűkmarkú, hanem légy hozzá bőkezű és adj neki szívesen kölcsön... Ha eladja magát neked valamelyik atyádfia (mert annyira elszegényedett), hat évig szolgáljon neked, de a hetedik évben bocsásd szabadon! Ne üres kézzel küldd el, hanem lásd el bőven a nyájadból, a szérúdról és a borsajtódból... Emlékezz

arra, hogy te is rabszolga voltál Egyiptomban, de kiváltott téged a te Istened” (5 Móz 15,1-15)!

Ennek az előírásnak az általános kiterjesztése az ún. kegyelmi év, a „jóbel-év”: „Számolj hétszer hét esztendőt! Az ötvenedik legyen örömnép számtokra: mindenki kapja vissza birtokát, és mindenki (aki rabszolgává lett) térjen vissza családjához... A föld (kényszerű) eladása nem jelenti minden jog elvesztését, mivel a föld az enyém, ti meg csak jövevények és zselérek vagytok nálam... Ha valakinek el kell adnia birtokát, válthassa vissza... Ha nincs miből visszaváltania, a birtok legyen a vevőé az örömnép évéig. Akkor azonban a birtok visszaszáll eredeti tulajdonosára... Ha atyádfia nyomorba jut... és eladja magát neked, ne végeztess vele rabszolgámmal, hanem napszámosként dolgozzék nálad az örömnép végéig. Akkor menjen el gyermekeivel együtt, térjen vissza nemzetségéhez, és kapja vissza atyáinak birtokát” (3 Móz 25,8-42)!

Miről van tehát szó? Arról, hogy ötven évenként minden adósságot el kell engedni, minden elvesztett birtokot vissza kell adni, minden rabszolgát szabadon kell engedni. Ma így mondanók ezt: általános amnesztiát kell hirdetni, de nemcsak politikai értelemben, hanem gazdasági téren is!

Amit tehát Jézus akart: „az Úr kegyelmi esztendeje”, vagy ahogyan leggyakrabban mondta: „Isten Országa”, az egyáltalán nem csupán lelki dolog, hanem egy testvériesen élő és a javakon testvériesen megosztó társadalmi-politikai rendszer (ezzel nem állítjuk, hogy nem több ennél; csak azt, hogy nem kevesebb) - szemben a megszokott gyakorlattal, miszerint az erősek egyre jobban elnyomják a gyöngéket, a gazdagok egyre nagyobb nyomorba taszítják a szegényeket, és mindezt egyre kegyetlenebb törvényekkel és egyre erősebb erőszakszervezetekkel tartják fenn, amint ez ma megfigyelhető Magyarországon és szerte a világon.

Jézus azt mondja: Ha már így alakult, ha egyesek ügyessége, tehetsége, szerencséje vagy éppen gonoszága miatt égbekiáltó gazdasági-társadalmi különbségek alakultak is ki, „ötven évenként”, azaz időről időre helyre kell állítani az Isten akarata szerinti rendet, a gazdasági-társadalmi-politikai egyenlőséget (amin aligha értett uniformizálást).

S mindezt nem erőszakos úton, nem fegyverrel, hanem úgy, hogy akik meggazdagodtak, azok ingyen és feltétel nélkül visszaadják a szegényeknek, amit erővel vagy csellel (pl. reklámokkal) zsákmányoltak tőlük.

Ezt jelenti az „Úr kegyelmi esztendejének meghirdetése”, és aligha kell bővebben ecsetelni, milyen „forradalmi” program ez a bankokra, a tőzsdére, a parlamentekre vagy a bíróságokra nézve. És aligha kell külön magyarázni, miért is gyilkolták meg a szegény és szelíd Jézust.

Ugyanezt a gazdasági-társadalmi-politikai programot tartalmazza a Hegyi Beszéd is, csak tudunk

kell végre más szemüvegen át nézni, mint az eddigi 2000 éven keresztül. Ebben azt mondja Jézus: „Baldogok a szegények, (értsd:) akik éheznek és sírnak, és boldogok az üldözöttek, a kiszolgáltatottak, a védtelenek” (Lk 6,20-23).

Persze, sokan azt gondolják a „keresztények” közül is, és sok politikus (meg teológus!) nyíltan hangoztatta-hangoztatja is, hogy „a Hegyi Beszéddel nem lehet kormányozni”; egy országot sem, egy földrészt vagy az egész világot még kevésbé.

Nem is kormányoztak még soha sehohol a Hegyi Beszéd elvei alapján - meg is látszik az eredményen! Maradjunk csak a legújabb korban! Azt mondták-mondják tehát: „Szeretettel, jótékonykodással, szerénységgel, megbocsátással nem lehet társadalmat építeni, politikát csinálni.” Mivel lehet? Hogyan lehet? Hogyan csinálják?

Úgy, hogy „a hét főbűn közül ötöt erényre avatnak” a kapitalizmusban (Lewis Mumford), azaz eszményre tették, céllá tűztek ki, mégpedig a büszkeséget (kevélységet), a fősvénységet, a bujaságot, az irigységet és a becsvágyat (régiesen: a torkosságot, amikor az ember egyre többet akar lenyelni, elnyelni, fogyasztani - mindenből, ami anyagi, vagy anyagiak révén megszerzhető). Az igazi keresztény erényekre pedig (jószág, adás, megbocsátás, szolgálat) azt mondják: „Ezekkel nem lehet üzletet csinálni.”

Ezért ma gyakorlatilag minden ország hivatalos vezetése és közvéleménye egyaránt úgy gondolja: Nagyobb növekedés, több pénz, több energia kell! Több beruházás, több gyár, több út, több videó, több számítógép...!

Csakhogya! A gazdag országoknak ez a korlátlan növekedési politikája a környezet és a 3. világ számájára és rovására megy. Egyre több mérgező anyag kerül a levegőbe, a vizekbe, a talajba - míg egy szép napon (úgy 30-40 év múlva) az egész emberiség bele nem pusztul. Egyre több éhező és nyomorgó ember lesz a 3. (és a 4., sőt a 2.) világban (is). Ha az öt és fél milliárd lakosú Földet 100 családból álló falunak képzeljük el, akkor ez azt jelenti, hogy 7 család birtokolja a falu 60%-át, és 60 család a 10%-át; vagy: 7 család használja el az energia 80%-át, és 70 családnak nincs ivóvíze. Hová vezet ez?

Egy Jézus szerinti gazdasági-társadalmi-politikai program ezt írná a zászlajára: „Kevesebbet a Mindig többet! helyett!” Például: Kevesebbet vásárolni! Kevesebbet eldobni! Kevesebb energiát használni! Kevesebb forgalmat! Kevesebb vegyszert!...

Mit jelentene ez? Kevesebb szemetet, kevesebb zajt, kevesebb kipufogógázt, kevesebb rádióaktivitást, kevesebb környezetpusztulást. És kevesebb betegséget, kevesebb stresszt, kevesebb félelmet, kevesebb háborút. – Nem nehéz belátni, hogy ez a „kevesebb” valójában többet jelentene; mármint több természetet, több

kultúrát, több szabadságot, több békét, több értelmét az egyéni és közösségi életnek, több jövőt!

Ezt akarta Jézus a Hegyi Beszéddel! Ezért mondja „boldognak” (a szó eredeti értelmében „szerencsésnek”) a szegényeket, éhezőket, sírókat és üldözötteket, mert Isten Országá „az övék”, (pontosabb fordításban:) „értük van itt”; azaz: Jézus azt akarja, hogy az anyagiak megosztása, ill. a megbocsátás révén ne legyenek többé szegények, éhezők, sírók, üldözöttek.

Ebből egyenesen következik: A megtérés, és annak nyomán az igazi keresztény élet azt jelenti, hogy ebbe az irányba állítjuk át a gondolkodásunkat, ill. a hétköznapi gyakorlatunkat.

Ha viszont megmaradunk a hagyományos „keresztény” felfogás mellett, akkor úgy járunk, mint az az amerikai szerzetes, akinek a cellája az Erie-tóra nézett; ő két éven át elmélkedett a cellájában Krisztus szenvedéseiről, s közben nem vette észre, hogy a tó a szeme előtt halt ki.

Nem kevésbé társadalmi-politikai töltetű Jézusnak az ellenszerezetről szóló tanítása (Mt 5,38-48), amit a kereszténység mind ez ideig szintén csupán a magánerkölcsre vonatkoztatott (nem mintha akár csak ilyen értelemben is elfogadta vagy gyakorolta volna).

Példának talán elég egyetlen jézusi mondas is: „Ha ezer lépésre kényszerítenek, menj el kétannyira!” Ennek háttere: A római katonának joga volt a megszállt területek lakói közül bárkit arra kényszeríteni, hogy menettfelszerelését ezer lépés távolságra elcipelje. Jézus azt mondja a „római ügyre” oly érzékeny zsidónak: Ha ilyesmire kerülne sor, vidd el azt a felszerelést kétezer lépésnyire! Azaz: ha szolgálatra kényszerít az ellenséges, megszálló hadsereg katonája, azon a szolgálaton felül tégy még valami plusz jót is vele. (Nyilvánvalóan nem ezt mondta volna, ha a mondat úgy kezdődik: „Ha kollaborációra kényszerítenek...”) - Nem tette hozzá (vagy legalábbis nem írták le), de gondolhatta:

A kétezer lépés után, de talán még előbb is, emberi beszélgetés alakulhat ki kettőtök között, és kiderülhet, hogy az ellenségekből akár barátok is lehetnek.

Annyi biztos, hogy itt nem csupán magánerkölcsi kérdéssről volt szó, a hanem a kor legsúlyosabb politikai problémájáról is: Hogyan viselkedjünk a megszálló rómaiakkal? (Ugyanilyen súlyos lelkiismereti - és egyúttal gazdasági-társadalmi-politikai kérdés volt az, hogy szabad-e adót fizetni a császárnak.)

Hogy mennyire politikai kérdés volt ez, mutatja a zelóták (a kor zsidó forradalmárai és terroristái) Jézusával ellentétes felfogása ebben a dologban. Az ő gondolkodásmodjukat így lehetne megfogalmazni: „Ha ezer lépésre kényszerít a római katona (de akkor is, ha nem), mindig lesd az alkalmas pillanatot, mikor szűrhatasz kést a bordái közé!”

Jézus kétszer is világosan állást foglalt ezzel kapcsolatban, és mindkettőből kiderül, mennyire nem magánygynek tartotta az egészet.

Lk 13,1-3-ban olvassuk, hogy Jézusnak hírt hoznak azokról a „galileaiakról”, akiket Pilátus áldozatbemutatás közben lemészároltatott. Mire Jézus: Ti (akik szemmel láthatóan szimpatizáltok az áldozatokkal), úgy gondoljátok, ez csak azért történhetett meg (értsd: Isten csak azért engedhette meg), mert ezek a galileaiak bűnösebbek voltak a többiekénél. Nem. De ha meg nem tértek, ugyanúgy elvesztek ti is mindnyájan.

Hogy megérthessük válaszát, azt kell tudnunk, hogy a „galileaiak” a zelóták egyik megnevezése volt a többi között (pl. „késesek”, „rablók”); nekik pedig kedvenc szokásuk volt, hogy kihasználva a hatalmas nyüzsgést a templomtéren, na meg az áldozatbemutatás magasztos légkörét, terrorista támadásokat hajtottak végre a rómaiak vagy a velük kollaborálók ellen. Pilátus ilyen okból mészároltatta le őket.

Jézus válaszában értelme tehát: Ha meg nem tértek, nevezetesen a zelótizmusból, az ellenséget gyűlölő nacionalizmusból, ti is így jártok majd, azaz: Pilátus titeket is lemészároltat.

Lk 23,26-28.31 számol be arról, hogy asszonyok hangos siránkozása kísérte Jézust a kereszttúton. Jézus pedig azt mondta nekik: Ne engem sirassatok, hanem magatokat és gyermekeiteket. Mert ha így tesznek a zöldellő fával, mi lesz a sorsa az elszáradtnak?!

Akármik voltak is az előzmények és a részletek, Jézust végső soron Pilátus végeztette ki, méghozzá politikai bűnözőként, mint aki veszélyezteti a Római Birodalom rendjét és nyugalalmát. (Lehet, hogy a vele együtt megfeszített két „rabló” valójában zelóta volt?) A hangos sírás így politikai tüntetés volt Róma ellen (bár természetesen kifejezhette a személyes fájdalmat is). Ezért Jézus válaszában értelme:

Ha velem, a zöldellő fával, tehát az ártatlannal így bánnak, mit fognak tenni veletek, az elszáradttal, akik gyűlölitek őket és lázadoztok ellenük?

A történelem megmutatta Jézus igazságát: Kr. u. 70-ben a rómaiak lerombolták Jeruzsálemet, 136-ban pedig az egész országot: ekkor szűnt meg csaknem 1800 évre az önálló zsidó állam, ekkor vált teljessé a zsidók szétszórátása.

Mindenesetre mindez nagyon jól mutatja, hogy Jézus itt olyan politikai kérdésben adott eligazítást, amely az egész zsidó társadalmat alapjaiban érintette.

Sok-sok példát lehetne még felhozni Jézus tanításának gazdasági-társadalmi-politikai vonatkozásaira (mondjuk a szamaritánus-kérdést - Lk 10,29-37; 17,15-18; 9,51-56; Jn 4,7-26 -, az eskü - Mt 5,33-37 - vagy az igazságszolgáltatás tilalmát - Mt 7,1; 13,24-30). De Jézus keresztre feszítése önmagában is bizonyíték, hiszen a legfőbb hatalmi szerv, a császár helytartója ítélte halálra - mert amit csinált, az politikailag veszélyes volt.

Jézus tanításának tehát súlyos téttel bíró, életre-halálra menő gazdasági-társadalmi-politikai üzenete

van. Mondhatnánk úgy is: Jézus politizált. Csakhogy a szeretet politikáját tanította, sőt gyakorolta.

(2010)

KÖZÉLET?!

KIRÁLY IGNÁCZ

KÖZÉLETI KÖZÉRZET...

Már alig nézek híradót, egyiket sem igénylem. A közélet hírei mögött már ott is hatalomért való tülekedést látok, ahol lehet, hogy ez nincs is. Rossz a közérzetem. Tudom azonban, hogy a társadalom sokféle ismérve vesz körül, a közös asztalra adok, és onnan kapok magam is. A Bokron kívüli személyes kapcsolataim főként templomközeli (plébániai, Teréz anya nővérei), civil mozgalmi (nagy családosok), rokon kötelékbeli és városvezetési embereket jelentenek. Tudom, hogy az a dolgom, hogy jézusi tájékozódású értékszemléletünknek hangot és hitelességre törekvő tetteket adjak. Azt is illik tudnom, hogy mindenféle hatalmi politika a gyakorlatban ellentétes a szeretet hármasságával (adás, szolgálat, békességteremtés). Amikor képviselőválasztás van, akkor mégis a hatalmi politikában részt venni akarók közül kell választanom. Rossz közérzetből az adódhat, hogy a sok rossz közül a legkevésbé rosszra vagyok kénytelen szavazni. A közélet erről szól, választásokkor mindenképpen. Ha annyira elegem van, hogy el sem megyek, azzal még rosszabbat teszek, mert a még rosszabbak fegyelmezett szavazóinak egy esélytel többet kínál a távolmaradásom. Ismerem a témával kapcsolatos irodalmunkat. Ismerem sokak személyes véleményét és hozzáállását. Felismerem a háritó vélemények mögött megbújó pártszimpátiákat, múltbeli irányultságokat. Mégis szeretnék tisztábban látni. Abszurd dolog számomra, hogy közösségeinkben ez az egyik veszedelmet vagy elhatárolódó hallgatást kiváltó téma

...1./ **Közéleti haszonélvezet.** Ami nekem is hasznos, azt részben mások végzik el. Rendben is van, hiszen mindenki azzal járjon hozzá közös országos életünkhöz, amivel jó lelkiismerettel tud. Elítélem az erőszakot, de szeressem a rendfenntartót, aki lefűleli a kiscsipeimet eltulajdonító bandát? Automatikusan adok bejelentést a káreseményről, mert még a biztosító is csak rendőrségi lezáró iratra fizet, ha fizet. Elítélem a harácsoló pénzgazdálkodást, de szeressem a banki tisztviselőt, aki gyerekeimnek a hitelfolyósítást intézi? Az igényszintek növekedésének esélye általában banki hitelre épül, hiszen nem nagyon vagyunk anyagilag eleresztve. Azt látom, hogy aki ma jómódú, az sem hagyja ki hitellel megoldható anyagi ügyeit. Lehetséges, hogy

ha valaki felvetné ennek jézusi abszurditását, az életidegen élehetetlennek minősülne. Megkapná – főként, ha idősebb –, hogy ma már más világ van, mint a ti időtökben. Mintha bennünket a világ kellene, hogy meghatározzon. Elítélem a magánrepülőzgető politikus hatalmi tébolyát, de szeressem az embert, aki úgy intézi, hogy azért én is fenntarthatom házamat, autómát? Tudom, hogy sokkal könnyebb susmusolni vagy hangosan megítélni mások életvitelét, mint a magamét. Még jó, hogy az önkormányzati folyosón hangoskodó etnikai csoportok között nem nyomulok én is a segélyekért. Hiszen egy főre eső nettó jövedelmünk okán az nekem is jár. Megelégszem a hivatalból kapott családtámogatásokkal. És ez felettébb jól is jön. Közéletileg mondva: felülről jön. Valakiknek volt és van annyi lelkiismereti és szakmai erejük, hogy azon is fáradozzanak, amire küldték őket választóik. Nem titok, hogy minden üzleti, pénzügyi közvetítés 2-10 % körüli közvetítői díjazást hoz a közvetítő konyhájára. Minél nagyobb lehetőségei vannak valakinek, annál nagyobb haszonhoz jut. Legálisan! Ez a közbeszédben, gyakorlatban nem lopás, csak szerzés. Gazember az, aki csak a maga zsebét töltögeti. Tisztességes politikus az, aki az én zsebecskémre is gondol. Sorolhatnám ezeket a kettősségeket, az adokkapok kettősségét, de ennyi elég a valóság felvázolásához. Az előzőekben többször használt „szeressem” kérdésekre is válaszolok. Ezekben a mondatokban a „szeressem” annyit jelent számomra, hogy leveszem a kezem a más hajóban evező torkáról, általános fröcskölő szidás helyett értékítéletre törekszem. Tartózkodom a summás minősítésektől. Megpróbálom...

2./ Közéleti sterilitás. A korpa közé keveredve moslékként felfalhatnak a disznók. Ne zavarjon bele ebbe a biblikus képbe az, hogy ma már kedvelt pékárú a korpás kenyér is. Óvatos távolságtartással megőrizhetem lelki békémet. Kezeim bepiszkolódását mosakodással megszüntethetem, egy időre. Védőruhát is felvehetek, amikor a jogszabályi lehetőségeket követem, és igyekszem szabályokat betartva működni. „Ne érhesse szó a ház elejét.” Védőruha, amikor önkorlátozásom oka az, hogy nem akarok lebukni és leégni környezetem előtt. Nekünk más, nyomósabb okunk is van a tisztább életre. A sterilitás itt az, amikor elválasztódom a számomra piszkos dolgoktól, de azért hozzáférek a javakhoz. Mint amikor trágyáztuk a földet, gumicsizmában és kesztyűben. Mondhatom, hogy nem érdekelnek az országos dolgok. Csakhogy én is tagja vagyok ennek az országnak. Akkor is, ha most külföldön gondolom életem kiteljesedését. Most jön a Bulányi Gyurka bácsi által is annyira vágyott megoldás: kommunába kellene mennem. Kivonulni. Ott még kesztyű és csizma sem kell, hogy tiszták maradhassunk. Biztosan így lenne? Tiszteletre méltó jó szándék. Hegyen elérhető sótartót és kovászos edényt csinálni, hogy aki akarja, vihessen belőlünk a maga véka lisztjébe. Csodabogarakként, jeleként, jézusi értékeket felkínálókként elkülönülni eddig

csak engedelmeskedtetési vezetési rendszerben ment másoknak. Fenntartom a sterilitásnak ezt a lehetőségét, egyelőre csak elvileg. Ha azonban ezt valami miatt nem akarom, akkor marad a társadalomban jellé váló jelenlét. Törekvés irány, hogy minél kisebb területen szoruljak rá a „nagy kalap” kínálatára. Tudom, hogy inkább csak jelképes a kertművelés és tyúktartási gyakorlatunk. Valahogy mégis legalább ébren kell tartani a jó szándékot. Akkor is, ha unokáim csizmái talpán is megjelenik a csirke hagyatéka... Lehet egyáltalán szennyeződésmentesen élni ezen a földön? A célparancs szerint ez a törekvés irány. A teljesítési parancs megengedi a az emberi botladozást. „Ki miben fáradozik, abban hibázik.” „Nyomtató ökörnek ne kösd be a száját!” Népi és ősi megállapítások. Nem arra fogalmazódtak, hogy magyarázatul, megnyugtatóként szolgáljanak lavírozó evilági életünkhöz. Tényt fogalmaznak, hogy fáradozásunkban csökkentjük a hibaszázalékot. Biztatnak, hogy a kukoricásban ekekapát húzó jószágot ne üssem-verjem azért, mert időnként leharap egy haszonnövényt. Lámpásunk fényét meglengetheti a széljárás. Sötétítőt is rakhatnak elé irigy, vagy az egyházért sajátosan aggodó emberek. Akiket nem vett ki mesterük, Jézusuk Atyja a világból, azok a bepiszkolódás és tisztálkodás dialektikájában kénytelenek élni. Jó tudnunk, hogy együtt görgetjük életünket, búzák és konkolyok, kosok és bárányok. Jó tudnunk törekvés irányunkat és kevertségünk csökkentésére adatott bűnbánati lehetőségeinket. Az egymás mellett élés az értékrendek létharcát is jelenti.

3./ Keveretlen közélet. Keveretlenek, egyszerűek, egyfélék, tiszták (*akeraiosz*), mint a galambok. Az „igen, igen” és a „nem, nem” tiszta beszéde kötelez. Valami újfajta okosság szükségeltetik ebben a világban, ha meg akarunk felelni a Jézushoz tartozás követelményének. Ebben kevés a hárító elutasítás. Ha úgy sikerül élnem, hogy tölem felszámolhatnák a honvédséget és a rendőrséget, akkor ez jelenjen meg szóban és tettben. A hatalmi politika vitorlájából csak a jó emberek tudják kivonni a szelet. Amire már nem lesz szükség, az elhal. Minek a pandúr, ha megtértek a rablók? Ha személyes szinten békességre jutnak az emberek, minek kellene rendfenntartás és jogszolgáltatás? No, hagyjuk az utópiákat, maradjunk az elpidiánál (a remélhetőnél). A történelem persze nem azt mutatja, hogy a jézusi remények megvalósulnának. A hiba azonban nem az említett remény tartalmában van. Az emberben van. A mi törekvés irányunkat is könnyen rezignált lemondássá töri a rossz tapasztalat. Hát érdemes homorítani, amikor csak balekké, lüzerré tesszük magunkat a társadalom előtt? Érdemes. Mindenki, aki ezt komolyan megpróbálta megélni, beszámolhat Istennek tetsző sikerélményeiről is! Ha sikerül olyan anyagi igénytelenségre törekvően élnem, hogy a bankvilág bezárhatja irodáit, akkor hitelmentesen hiteles életem legyen nyilvánvaló. Akkor sem szüneteltettük a karitásunkat, amikor építkeztünk, és

működött. Akkor is tudtuk egymást névtelenül is segíteni, amikor a magunk üzemelése is igényelhetne volna a pénzt. Akkor is tudtunk kalákában, vagy csak úgy dolgozni egymásnál, amikor a magunk portája is munkálkodásunkra várt. Ha a hatalom birtokosai nélkül is megoldom megélhetési gondjaimat, akkor, nosza, hadd lás-sák! Visszavéve az irreális lelkesedésből, szerényen megállapíthatjuk, hogy nem tudjuk életünk teljességét működtetni nélkülük. Akkor sem, ha egymásért végzett régi aktivitásunkat felerősítjük. Világos: ami jézusi elveinkkel szembe megy, az nem a mi utunk, nem az általunk támogatható terület. Ami ezzel megáruul egy gyékényen, vagy még harmonizál is, az a mi életterünk. Régen viccelődtünk azon, hogy közülünk nem ment senki hóhérrak, büntetésvégrehajtónak, NATO katonának, de párttitkárnak sem. Tudtuk a helyünket, ami rendre a másik csoportban volt. Mára bogosabb lett az élet. Ami biztos, az Jézus szeretet-Istenének értékrendje. Aki ezt feladja, elkeni, felhígítja, az megássza a maga sírját. Ennél még az is jobb, ha butaságban tartjuk magunkat, és erre hivatkozva lenne mentségünk. Konzumidióták, virtuális önringatók, szellemi szörfözők talán nem akarunk lenni. Akit ez elcsábít, annak csilingeljünk. Az ismeret kötelez. Ezt alig csökkentheti a mély műveltségű magyarázkodás.

Csak hogy az ördög mindig a részletekben ugraszt össze bennünket. Főként ez az „egy gyékényen meglevés”. Miben, mennyire, mikor és hogyan? Ahányan vagyunk, annyiféle egyéni, családi és alapközösségi irányulás mutatkozik a közélet tekintetében. Az egyházi tanítások világosak: a hierarchia üzemeltesse vallási rendszerét, a civilek pedig, „politikai szabadságukkal és felelősségükkel” vegyenek részt a közéletben. Sokakat nem zavar, hogy ezzel legalizálódik minden állami-egyházi alku, minden hatalmi együttműködés. A magunk keveretlenségének garanciája magunk vagyunk: testvérbaráti egymásra vigyázásunk.

Személyekben, nem pedig pártokban illik gondolkodnom. Életvitelbeli hitelességben, és nem felhőkanalazó programokban kell tájékozódnom. Elmegyek választani. Hacsak meg nem győztök ennek istentelen voltáról. Arra a pártra voksolok, amelyikben nagyobb segítő esélyt látok nemzetem, hazám, felebarátaim minőségi előrelépéséhez. Arra az embertársamra szavazok, akinek magánélete garanciát ad arra, hogy ígért irányát tartani fogja, és ha ebben hibázik, akkor képes bünbánatot tartani. Miért ne higgyek abban, hogy nem minden irányzat betyárság, és nem minden közéleti ember gazember?!

***

...köszönöm, Náci!

Mértéktartó és mértékadó írás. Bizony nem tudunk megbirkózni a közélet (politika!?) értelmezésével

sem, hát még annak gyakorlati alkalmazhatóságáról/alkalmazhatatlanságáról. A történelem során ezen a ponton kezdek el kivonulni (remete, elefántcsonttorony, kommuna stb.) a szellemi élet érzékenyebb lakói.

Azt tapasztalom, hogy a Bokor is megosztott ezen a téren (Pl.: a rendszerváltást követően Gyb. körében nyíltan lehetett beszélni arról, hogy kire szavazzunk, melyik a méltóbb párt, ki a jó politikus stb. ma ez testvérháború lenne, így hát jobb csendben lenni)

Talán?!

Mit nem adnék, ha most egy órácskára leülhetnék Gyurka bácsival, a jelzett témában. De, hát magunkra maradtunk!!!

Barátsággal: *Faragó Feri*

***

Kedves Náci!

Első körös észrevételeim:

- Nagyon köszönöm a téma felvetését
- Köszönöm a befektetett sok időt és energiát
- Remélem, hogy intelligens módon tudjuk megvitatni a témát és barbár módon nem fogunk egymásnak esni, csak azért mert nem vagyunk egy véleményen
- Egyetértek abban, hogy a felvetés nem lehet tabu téma közöttünk
- Tapasztalatból mondom, hogy nem célszerű fizetett résztvevőként bekapcsolódni a közéletbe. (Gyurka bácsi tanácsára önkormányzati képviselő voltam a rendszerváltás első 4 évében - az oktatási és a szociális bizottságok vezetőjeként. Egyetlen forintot sem vettem fel a 4 év alatt. A vita kultúra nem sokat változott az évtizedek múlásával sem helyi, sem országos szinten.)
- Kommunát nem azért kellett volna/kellene csinálni a Bokornak, hogy kivonuljunk a társadalomból, hanem az egymás közötti és a rászorulókkal való osztás miatt. (Kár lenne ezzel elvinni a témát a közélettől, csak az érintettség miatt jegyzem meg)
- Tisztában kell lennünk a közélet eseményeivel (nem feltétlenül napi szinten!)
- A legfontosabb területeken (ennek meghatározása nem könnyű) részesei kell hogy legyünk a közélet alakításának. (Id.: Politizált-e Jézus?)

Mindenkit visszafogott, senkit nem bántó véleménynyilvánításra biztatok: *Kaszap István*

***

Kedves Testvérek,

hadd járuljak hozzá a párbeszédhez két régi írásom (1985 és 2010) itteni közlésével (alighanem sok át-fedés van köztük).

Nem néztem utána, hogy ma is egyetértek-e minden leírt mondattal, de valószínű, mert nem a politikai szelek változása szerint szoktam értelmezni a szentírási szövegeket. Áldás, békesség!

Üdv: *Gromon Bandi*

***

Kedves Náci!

Második olvasás után is egyetértek írásod lényegével. Kiemelem négy gondolatodat, amiket tételekként el tudok fogadni:

- A közélet erről szól, választásokkor mindenképpen: Ha annyira elegendem van, hogy el sem megyek, azzal még rosszabbat teszek, mert a még rosszabbak fegyelmezett szavazóinak egy eséllyel többet kínál a távolmaradásom
- Elítélem az erőszakot, de szeressem a rendfenntartót,
- általános fröcskölő szidás helyett értékítéletre töreksem. Tartózkodom a summás minősítésektől
- Személyekben, nem pedig pártokban illik gondolkodnom. Életvitelbeli hitelességben, és nem felhőkanalazó programokban kell tájékozódnom. Elmegek választani. Hacsak meg nem győztök ennek istentelen voltáról. Arra a pártra voksolok, amelyikben nagyobb segítő esélyt látok nemzetem, hazám, felebarátaim minőségi előrelépéséhez. Arra az embertársamra szavazok, akinek magánélete garanciát ad arra, hogy ígért irányát tartani fogja, és ha ebben hibázik, akkor képes bünbánatot tartani. Miért ne higgyek abban, hogy nem minden irányzat betyárság, és nem minden közéleti ember gazember?!

Megjegyzem, hogy Gromon Bandi evangélium alapú írásainak (Beleszólt-e Jézus társadalmi kérdésekbe? Politizált-e Jézus?) szellemével is összhangban találok ezeket a tételeket.

Szeretettel: *Kaszap István*

***

Drága Náci!

Ha „mindenféle hatalmi politika a gyakorlatban ellentétes a szeretet hármasságával”, akkor hogyan szavazhatsz bármely politikai pártra, bármelyik politikusra? Az idegen bűn akkor is bűn, ha csöpög a jószándéktól. Attól, hogy „mára bogosabb lett az élet”, éppenséggel még nem lesz igaz, hogy „a hatalmi politikában részt venni akarók közül” választanod kellene. Honnan

tudod, hogy melyik báránybőrből bújik majd elő a legkisebb farkas? És ha a legnagyobb bújik elő, a kollektív felelősségben osztozni fogsz. Ki tett téged bírónak vagy osztóvá? A választói jogtól eltilthatnak, de kötelezni rá nem tudnak. Te meg dalolva belesétálsz a csapdába? Megértem, ha az a párt neked nem szimpatikus, amelyik elbánt édesapáddal és lelkiatyákkal meg sok más jó emberrel, de nekem az se szimpatikus, amelyik megboldított 2,8 milliót, hogy ide be ne tehesse a lábát olyan migráns, akinek nincsenek jó papírai. A terroristáknak nyilván a legjobb papírai vannak, talán többféle is: férfi, női és gender. Ha még nem jelentek meg nálunk, az nem a méreg drága kerítésnek köszönhető, hanem annak, hogy Magyarország Trianonnak köszönhetően olyan kis paca a térképen, hogy a terroristák észre sem veszik. De, ha soká kakaskodunk, még észrevehetnek, s akkor örülhet az álprófeta, hogy ő megmondta. Addig meg fontolgassuk a Mt 25-öt: Idegen voltam és nem fogadtatok be. Távozzatok átkozottak az örök tűzre mind a 2,8 millióan! Ez szomorít engem. A közélet hatalmi trónvillongásait pedig drága játéknak tartom nagyon hülye felnőttek számára. A kormánypárt pedig azért kiabál farkast, hogy óvó védő palástját reánk terítse örökön örökre, de legalábbis áprilisig. Pápánk, a váci és pannonhalmi főpapunk kissé enyhíti fájdalomat a fölött, hogy egyházaink kussolnak a kérdés körül, mint szar a fűben, nehogy kiessenek állam bácsi piksziséből. De ez még mindig jobb, mintha körlevélben szögeznék le a röghöz kötés és a fajgyűlölet új evangéliumának „keresztény” elveit. Az otthonukban kellene rajtuk segíteni? Máris? Nem késtünk el evvel egy picurkát? Haza toloncolni őket? De akkor a magyar orvosokat és mosogatólányokat is! Utálok a kettős mércét. Inkább egyenek meg a férgek, minthogy a férget megegyem. Csirkefogókra nem szavazok, a többiekre meg azért nem, nehogy én csináljak belőlük csirkefogót. Vétkesek közt cinkos, aki néma, hát még, aki rájuk szavaz. Csilingeltem. „Abszurd dolog számomra, hogy közösségeinkben ez az egyik veszekedést vagy elhatárolódó hallgatást kiváltó téma...”-írod. Ostort még nem is suhogtattam. Csak szerettelek volna meggyőzni a voksolás istentelen voltáról. Majd értesíts, mennyire sikerült.

A vezetés művészete abban áll, hogy a nép figyelmét egyetlen ellenségre irányítsuk, és gondoskodjunk arról, hogy ez a figyelem egyetlen pillanatra se lankadjon. (Adolf Hitler)

Ölel barátod: *Kovács Tádé*

***

Kedves Tádé!

Bizony igaz beszéd az, amikről írsz. A történelmi tény anyagot magam is hasonlóan közelítem meg. A népvándorlást kicsit árnyaltabban látom, hiszen 26 évig élet a világ 20-25 nemzetének válogatott fiataljaival, ki-

emelten muszlimokkal és afrikaiakkal. Olyan barátságok is kötődtek, hogy hónapokig nálunk lakott egy fiatal muszlim házaspár. Tudod, már várom azt a vallomás csokrot, mikor a támogatók nem elvekkkel, hanem családjaikba befogadó gyakorlattal mutatják meg hitelességüket.

Örömmel olvasom a bennem racionálisan és finom humorral élő Tádé Testvérbarátom soraiból sugárzó indulatot. A szívhangozók fel erősítik a tartalmi hangsúlyokat. Talán ennek is betudható, hogy a közélet tekintetében csak hatalmi politikát általánosítasz, már ahogy én olvasom soraidat. Tudod, én paraszti neveltetésű gyerek vagyok, gyakorlatias és konkrétumokban tájékozódni akaró polgár. Számomra egyáltalán nem mindegy, hogy milyen emberek döntenek a kisemberek, közöttük népem és én, dolgai felől: adó, jövedelem, egészségügyi ellátás, környezetvédelem, közbiztonság és nemzetbiztonság... Szerintem nekünk több adatott, mint a summás elutasítás lehetősége. Nem tudok az életben olyan területről, melyre jézusi tájékozódásunk erejében ne tudnánk életszerű választ találni, túl a sátáni területek elutasításán.

Véleményed annyira felrázó, hogy kérlek, adj engedélyt a közös listánkon való megjelentetésére! Ölel,
Náci.

ui: azért a népvándorlás ügyében elküldöm ma is vallott írásomat.

***

Kedves jó Ignác Barátom!

Elovastam az újságcikkedet is. Irigyelnek muszlim kapcsolataidért. Egy néger alkoholistánk volt, de úgy tudom visszament Afrikába. Másra nem emlékszem, ha volt is. Teljes joggal kéred számon pofázás helyett a tetteket. Vállalom, amit írtam. Közzé tehető. A szociális szférában nem lógattam a lábamat, ezzel érje be a társadalom részemről, most se lógatom. Hogy a hatalmi játékokba is folyjak bele, azt ne kérje. Nem élek választójogommal. A levegővételemmel is a mindenkori rezsimet támogatom. Érje be ennyivel! Egyszer elmentem az állampolgárság megadása mellett szavazni. Akkor ugyan nem jött be, de nem ezért bántam meg, hanem azért, hogy a 103 éves felvidéki nénitől elvették a szlovákot., amikor később mégis sikerült felvennie a magyart. A hatalom akkor is bajt kever, amikor kegyes. Talán Jézus ezért utasította finnyásan vissza a pusztában ördögimádásnak érezve. Mások kevésbé finnyásan el-elfogadják, még kapaszkodnak is utána, s van, aki bizalmat szavaz nekik. Érthető, ha jótévének hívatják magukat, a fejükön lévő vaj miatt. Nekem speciál nem volt erre szükségem, hála Istennek. Remélem, nem is lesz. Öllelek. *tádécskád.*

***

Kedves Náci!

nagyon élveztem 3 csoportos eszmélkedésedet a közélet tárgyában. A végén azt éreztem, mintha nem befejezted, hanem abbahagyta volna. /?/ Mi nem nyithatunk Jézuspártot, elég, ha tudjuk, Jézus a mi pártunkon áll. Velünk az Isten, nem ellenünk. Csak nehogy Péter mintájára lesátánozzon az Úr! Csak nehogy e világi csoportokhoz való vonzódásaink kitöröljék lelkünkéből a testvérbaráti szeretetet! Szinte minden mondatoddal egyetérték. A plakát-háborút - bárki csinálja is - becstelenségnek tartom. Persze, mert plakát. Ahhoz nem kell szív-lélek, elég a papír meg a nyomdatechnika. Jó, hogy hatalmi harcokban nem veszünk részt, mert az sosem az emberek javára, pusztán a harcosok képtelen hatalom-éhségére szolgál. Hajlandó vagyok megadni a császárnak, ami a császáré, igyekszem megadni /néha sikerül is! / Istennek, ami Istené. A világ meg működik, ahogy működik. Akkor is: az Isten Országá rajtunk fordul, a Menynek Országá pedig azok jutalma, akiken itt az Isten Országá fordult. És én sem fejezem be a gondolatébresztésedre szánt szösszenetemet... Isten tartson!

Podmaniczky Imre

***

Kedves Náci!

A parlament újraosztásával kapcsolatban kérlek, gondold át a következőket:

- látsz-e lelkiismereti ellenvetést a pártfegyelem alól?
- ha nem a győztesre szavazol, akkor helyette a listákról az n+1-edik ember fog bekerülni, akit nem is ismersz
- még a legkevésbé rossz is arra használja a szavazatszámokat, hogy ő milyen jó
- néhány kérdésben a parlamenti pártok mind összetartanak, amiben én vagy mi egészen mást gondolunk, pl. Amivel jó lenne, ha foglalkoznának:
- energetikai kiszolgáltatottságunk megszüntetése (kőolaj, földgáz, orosz urán, import áram helyett takarékosság, megújuló energiák, okos hálózatok)
- külföldi munkavállalás helyett helyben jövőkép
- kevesebb baleset és környezetszennyezés az autópályákon
- NATO-kötelezettségeink felülvizsgálata
- kertművelést, házasságápolást, boldogságtréninget is tanítsanak az iskolákban
- a városi problémák (hajléktalanok, menekültszállások) helyett a falvak életerejének fokozása
- erdőtelepítés
- a bankok gazdaságirányítási monopóliumának letörése

Ezeknek épp az ellenkezője zajlik ott.

Számomra a pártok és a parlament csupa olyan dolog, amire szívből és erőteljesen nemet mondok:

Nemet az autópályákra, nemet a NATO-ra, nemet a multik támogatására, az elhibázott paksi beruházásra,

az egészségügy és az iskolák rombolására, nemet a pártfegyelemre, a képviselői védettségre, a korrupcióra, a visszahívhatatlanságra, nemet a külpolitikára, a költségvetésre, a képviselői fizetésekre, a pénzre, a bankokra.

Érdekes, hogy ezekben a kérdésekben a képviselők mind összetartanak. Még a legkülönfélébb ellenzékiek is.

Amire igent mondok:

Igent a megújulókra, a szelíd közlekedésre, az összetartó családokra és falvakra, az alulról szerveződő demokráciára, a helyi gazdaságra, az erdőtelepítésre, a kertgazdálkodásra.

Üdv: *Dőry Pista*

***

Kedves Köz-életbarátaim,

most kaptam ezt a rövid írást alább, s nagyon alkalmas irányjelzőnek érzem. Nagyon sokszor próbáltam elmagyarázni ilyesmit - a politikával kapcsolatban: pontosabban éppen ezt. (Aláhúzások tőlem: zsgy.)

Imaszándék: 2018. január 31. - Szerda

Örömmel olvastam Dabóczi Kálmánnal, a BKK vezérigazgatójával készült interjút (<http://www.magnificat.ro:8187/imaszandek/2018-01-31>)! A mai világban kevesen vállalnak tudatosan embert próbáló nehéz feladatokat! Sajnos sokan úgy gondolják, hogy ha keresztények lettünk akkor kerülni kell a rázós pályát, távol kell maradni mindattól mi nehézséggel, küzdelemmel jár, ami bepiszkíthatja kezünket, lábunkat!

Az igazi Krisztus követő bevethető, vállalja az étellel együtt járó gondokat, problémákat, mer elindulni a világot tovább teremtő Krisztus nyomában. Az igazi keresztény nem gazdag ifjú, nem megy vissza a kényelmes, meleg kuckójába, hogy ott jólfésült, mindent jobban tudó megmondó emberként élje a veszélytelen életét! Az igazi jó keresztény elfogadja, hogy az út sara bemocskolja lábát, megy a Mestere nyomában az apostolok, a szentek útján még ha az út a Golgota felé is vezet!

Szeretettel kérlek, hogy imádkozzunk a felelős beosztásban dolgozó keresztény testvéreinkért, a köztisztviselőkért, politikusainkért, hogy hivatásukat egyeztetni tudják hitükkel, és munkájuknak gyümölcse beérjen, mindannyiunk örömére!

Zsombok György

GYULAY ENDRE

A NAGY SZAVAK EL NE VAKÍTSANAK!

Sok rendszert átéltem. Gyerekfejjel Horthy Miklós kormányzását, amikor korábban fejeztük be a tanévet, mert az iskolánk kellett a német megszállóknak, menekülés-eltem át a szovjet megszállás kezdetét, káplánként

Rákosit, befizettem a kötelező önkéntes békekölcsönt, láttam az 1956-os menekülők egy részét, és magam is tapasztaltam a Kádár-uralom rendőrszobai kihallgatását.

A Grósz Károly-i időben lettem püspök. Majd az úgynevezett rendszerváltás utáni választások utáni váltásokat is megéltem. Láttam a 99,5 százalékos győzelmet és a többpártrendszeri győztesek gyors bukását.

Óriztem a Kun Béla vezette csapat miatt lámpavason függő nagybátyám emlékét. Újratemettem, csendesebb időkben, másik nagybátyámat, akit a szovjet megszállás idején hívtak be, és már nem állt módjában élve visszatérni feleségéhez és kisfiához.

A több mint nyolcvan év alatt volt lehetőségem tapasztalatokat gyűjteni.

1991 augusztusa volt. II. János Pál pápa, leszállva a repülőről, megsókolta a magyar földet, és köszöntőbeszédet mondott.

Íme, egy része: *„Kedves testvéreim, a rettenetes háború és a rákövetkező évtizedek szörnyű pusztítást okoztak országokban. De most lehetővé vált, hogy a múlt romjain új világot építsetek. Követve elődeitek példáját, akik soha sem engedték kialudni a reménység lángját. Minden nemzeti sorscsapás után megvolt bennük a bátorság és az erő az újrakezdéshez, életük megújításához.”*

Majd pár mondat után így folytatta: „Hazátok most teljes függetlenséget vívott ki, és szabadon építhetitek a nemzet életét. Most azonban újabb ellenérdekek jelentek meg a láthatáron, másféle nehézségeket kell legyőznotök, más ábrándokat szétoslatnotok. A társadalom belső nehézségeire gondolok, az egyes személyek és csoportok önző érdekeire, amelyek szembefordítják egymással az embereket. Történelmetek arra tanít, hogy mindez a jövőtököt sodorhatja veszélybe, és megghiúsíthatja erőfeszítéseiteket egy igazságosabb és emberibb társadalomért.”

Huszonhét év telt el e beszéd elmondása óta, de sajnos ma is igen megfontolandó, követendő, ha igazi magyar jövőt akarunk népünknek biztosítani.

A pápa a szentmise végén így szólt: „Ti, magyar testvéreim, legyetek tudatában annak a nagy szerencsének, melyet jövőtök számára az a szabadság jelent, amelyet visszafordíthatatlanul megszereztek. Becsüljétek meg és éljétek helyesen a szabadsággal.”

Manapság próbálok szétnézni országunk életében. Hallom a tévében, a rádióban a pártok nyilatkozatait. Magukról alig beszélnek, de tele vannak a másik párt hibáinak, sőt bűneinek felsorolásával.

A kormány elmulasztotta, elhanyagolta... s jön a felsorolás. Nem azt sorolják, amit jól tett. Korrupció itt, jogtalan tékozlás amott. Érdekes, hogy hónapokkal, sőt évekkel ezelőtt még nem látták, vagy ha igen, nem tettek feljelentést, nem kértek kivizsgálást. Egyik-másik biztosan nem is igaz, de hangulatot rágalmossal is lehet kelteni.

Ez a személy jó lesz miniszterelnöknek, halljuk. Indok, az nincs. Aki vezetőként hangosan beismerte és világgá kürtölte hazugságait, hamis jelentéseit, ma már újra alkalmas a közélet vezetésére. Bár a hivatali eskü sok mindenre kötelezi, de a választók, akiknek érdekeit, igényeit képviselni megválasztották, vissza nem hívhatják. Az országos károkért felelősségre nem vonják.

A mások szapulása mellett egy-egy terület rendbetételét is kítűzik. Egészségügy rendezése, korrupció felszámolása, iskolaügy modernizálása, fizetésemelés, sőt annak nyugati szintre hozása, munkanélküliség felszámolása, segélyezettek életszínvonalának emelése, adócsökkentés, nyugdíjemelés stb., stb. Csak azt nem teszik hozzá, hogy miből, honnan teremtik meg az ehhez szükséges forrásokat.

Még egy terület van, amely – gondolom – nagyban befolyásolná a választókat: melyik ország érdekei, befolyásának biztosítása miatt kellene bejutni a képviselők közé. Volt már Hitlerünk és Szálásink, volt egy Sztálinunk és Rákosink, volt 1956, amikor amerikai segítséggel biztattak a Szabad Európa Rádióban. Most van-e a világkormányának való kiszolgáltatottságot ígérő pártunk?

„A világon két dolog végtelen: a világegyetem és az emberi hülyeség. Bár az elsőben nem vagyok biztos.” Albert Einsteinnek tulajdonítják e mondatot. S mivel kaptam egy hosszabb írást, idézek belőle kicsit: „A középkori háborúk mögött mindig pénzügyi csoportok álltak. Két uralkodót összeugrasztottak, mindkettőt eladósították és rablőháborúba kényszerítették. Egyik biztos győzött, visszafizette az adósságot, a másik javai pedig átvándoroltak a bankárok tulajdonába.”

„Már az 1789-es francia forradalmat is ők robbantották ki. XVI. Lajos nyakig el volt adósodva feléjük, és nem tudta visszafizetni a kölcsönt. Ekkor döntöttek Lajos és az egész francia nemesség likvidálása mellett.”

„Létrehozták a demokráciát, amiben már nem az uralkodókat, hanem a népet adósították el képviselőik által. Ugyanis a népet nem lehet leváltani. Így az adósság mindig megmarad, csak a politikusoknak hazudott saját ügynökeiket váltják le. Sok hülye elhiszi, hogy valódi demokráciában él. Pedig ordítóan nyilvánvaló, hogy egy olyan rendszerben, ahol négyévente egy nap demokrácia van (a választások), az nem lehet sem demokratikus, sem szabad. Az egyetlen szabadságunk csak az, hogy mi választhatjuk ki, melyik politikusnak hazudott ügynökük foszt ki minket.”

Az idézet gunyoros, nem teljesen igaz, de a választás demokráciája megfosztja a választót a beleszólástól, hiszen még a megválasztott is, ha nem a pártja gombját nyomja meg, csupán pénzbüntetésre lesz ítélve a pártja részéről. A polgár a féligazságok és csalétek helyett a teljes igazság kimondása és a felelősség vállalása mellett tud csak szavazni.

Gondolom, a kormányon lévők és az ellenzék nem ellenségek, hanem az ország javát akarják, ezért nem harcra, hanem párbeszédre lenne szükség, a közjót előmozdító döntésekre. Erkölcsi alapon vállalkozzanak arra, hogy a nép felelős vezetői lehessenek.

Isten adjon fényt minden magyarnak az idei választásokon!

A szerző nyugalmazott megyéspüspök

ROMHÁNYI TAMÁS AZ IDŐMILLIOMOS

Miután az altatásból felébredt, Kardos Mihály korábbi szegedi plébános arcán békés mosollyal hallgatta végig a főorvos beszámolóját a műtétről, melynek során tőből eltávolították a jobb lábát. Tizenkét évvel korábban a bal lábát kellett amputálni, majd állapota súlyosbodásával menthetlenné vált a másik is. Amikor a főorvos kiment, egyik betegtársa megjegyezte: ha mindkét lábát elveszítette volna, ő megkérné egy barátját, hogy inkább löje föbe. Hát nekem nincs ilyen barátom, mondta neki az idős pap. Azt hiszem, kénytelen leszek másik utat választani.

Felépülésének hetei alatt azzal kellett szembesülnie, hogy most már nem tud saját magáról gondoskodni, ezután mások segítségére szorul. Amíg múlttal és járókerettel önállóan közlekedni tudott, reggelenként eljárt a misére, délelőttöként a gyóntatófülkében ülve fogadta az embereket. Ennek vége.

Kardos Mihály hajléktalanok közé költözött, a szegények életét választotta.

Várják őt az egyházi előjárók által ajánlott szeretethonban. Jó hírű és méltó intézményben, ahol sokan sze-

retnek elhelyezni idős, ápolásra szoruló hozzátartozóikat. Ahol tiszta a szoba, kényelmes fotelek állnak a tévé előtt, és a nővérek mindenkivel türelmesek. Ahol az étkezések és a tévésorozatok között észrevétlenül csorognak el a napok, míg végleg el nem kopik a hátralévő idő. Elég volt rágondolnia, és máris úgy érezte, fogyatkozni kezd körülötte a levegő.

Újra elolvasta a könyvet, a drámát, amelyet maga II. János Pál pápa írt a később általa szentté avatott Albert testvér történetéről. Albert testvér hajléktalan emberek közé költözve alapított új szerzetesi közösségeket, és szülőhazájában, Lengyelországban második Szent Ferenc néven emlegették. Élete azt követően változott meg, hogy egy háborús sérülés következtében amputálni kellett a lábát.

Kardos Mihály atya úgy érezte, a gondviselés adta kezébe újra ezt a könyvet. Elvitette magát a Máltai Szeretetszolgálat szegedi egészségügyi centrumába, és megkérdezte, befogadnának-e egy idős férfit, akinek mindkét lábát amputálták. Az egészségügyi centrum kicsi intézmény, mindössze tizennyolc ágya van, ezeken a városban és a környező településeken élő súlyos beteg hajléktalan embereket ápolnak. Van, aki csak néhány hetet tölt itt, van, aki éveket. Kardos atya a középső, hétágyas terembe költözött be, az ablak melletti közepső ágyat kapta. Ennek csaknem három éve.

Az idős pap a hajléktalan emberek között új feladatot talált magának. Időt szentel nekik, odafigyel rájuk, meghallgatja őket. A városban a többség elkerüli a hajléktalan embereket. Kardos atya kifejezetten keresi az alkalmat, hogy beszélgessen velük. Akinek arra van igénye, a személyzeti mosdó előtti félreeső zugban meg is gyónhat nála.

Délután háromkor szentmisét mond az ebédlő belső asztalánál, ami ehhez szükséges, azt mindent magánál tart egy kicsiny kartondobozban, a radiátor csövére akasztott szatyrában. Néha egy ember ül vele az asztalnál, néha három. Van, amikor nemcsak az intézmény lakói vesznek részt a misén, hanem a városból is bejönnek néhányan. Nyugdíjából lakást bérel, ahol egy ideje két hajléktalan férfi él, őket a máltai intézményben ismerte meg. Miután csak egyikük tud dolgozni, ő fizeti a közüzemi számláikat is. Ha valaki megkérdezi, miért, azt válaszolja, mert így érzi helyesnek. A szegények életét választotta, neki magának nincs szüksége pénzre.

*

Kardos Mihály 1946-ban született. Édesapjának festékkereskedése és egy kisebb vegyipari üzeme is volt Szegeden, amelyet nem sokkal később államosítottak. Szülei művésznek szánták, sokáig zongorázni tanult. A templomba egy barátját kísérte el, azután ott maradt ő is a hittanórákon. Hatévesen volt elsőáldozó, tízévesen bérmálkozott.

Abban az évben az egyházi vezetők börtönben voltak, tudomása szerint három püspök volt szabadlábon az egész országban, az ünnepre készülő fiataloknak nem

sok lehetőségük volt, hogy magas rangú egyházi személy előtt vallják meg hitüket. 1956 pünkösdjén több mint 300 bérmálkozó gyűlt össze a szegedi székesegyházban. Kardos Mihály akkor első alkalommal érezte úgy, hogy megtalálta a saját útját.

Az 56-os forradalom napjait a szegedi utcákon töltötte barátaival, ott voltak a közelben, amikor a Takarékbank utcában lelőttek egy embert. Értette is, nem is, mi történik az országban. Amikor az orosz sereg bevonult a városba, odamentek megbámulni a híd lábához állított tankot. Fiatal orosz katona álldogált a tank előtt, barátságosan rámosolygott a gyerekekre, azután a géppisztoly csövével a Tiszára mutatott: „Vot Szeuz.” Eltartott egy ideig, amíg megfejtették, hogy az orosz katona azt hiszi, a Szeuzi-csatornánál áll őrséget, mintha úgy tudná, hogy nem is Magyarországot, hanem Egyiptomot szállták volna meg.

Az ötvenes években édesapját mint a rendszer ellenségét minden állami ünnep előtt bevitték a fogdába. Kardos Mihály egyre több időt töltött a templomban, rendszeresen ministrált a miséken. Az iskolában eljött az úttörőavatás ideje, a csapatvezető félrehívta a különös fiút, és az mondta neki: nem lehet egyszerre ministráns és úttörő is, választania kell a kettő között. Akkor ministráns leszek – vágta rá gondolkodás nélkül.

A tanárok egy része kifejezetten utazott rá, a fizikatanár például rendszerint úgy hívta ki a táblához: jöjjön, plébános úr, nézzük, hogyan boldogul ezzel a példával. (Évtizedekkel később a fizikatanár immár idős, beteg emberként bocsánatot kért Kardos Mihálytól, és azt kérdezte, megkérheti-e, hogy majd ő temesse el. Kardos Mihály megígérte neki.)

*

Érettségit Kecskeméten a piarista iskolában tett, utána papnevelő intézetbe jelentkezett. Szeptemberben megkezdte a tanulmányait, novemberben bevonultatták katonának. A behívó nem érte váratlanul, a hatvanas években a papi hivatásra készülő fiatalokat rendszerint tanulmányuk megkezdése után sorozták be a seregbe. Az iskolában azt mondták, a szocialista állam így kedveskedik a püspöki karnak. Kardos Mihály újonc honvédnak 1965. november 18-án Pécsen kellett jelentkeznie két év sorkatonai szolgálatra.

Az egyik napon őrségből ugrasztották, a tiszt másik alegységhez szalasztotta őt valamilyen üzenettel. Az ottani tiszt kérdéssel várta: Maga fiatal, egészséges ember, hogyan lesz meg nő nélkül? Ahogy eddig is megvoltam – mondta egyszerűen. A tiszt tovább küldte egy másik alegységhez, ott újabb kérdéssel várták: Hogyan egyeztetni össze a hitet a tudással? Ahogy nálam okosabbak is tették, például Waltner Károly gyermekgyógyász-professzor.

A következő alegységnél a tiszt arra volt kíváncsi, vajon papként ő is megáldja-e majd a fegyvereket. Neki azt felelte, hogy nem a fegyvereket, hanem a katonákat

szokta az Isten figyelmébe ajánlani az egyház. A lakatnyában húsz alegység volt, mind a húszhoz elküldték, mindenhol feltettek neki egy kérdést. A végén kihallgatásra idézték, elisméltették vele minden kérdésre adott válaszát. Ezzel eltelt az egész nap.

Vasárnap délután az egyik kihallgató tiszt arra nyitott be a körletükbe, hogy Kardos Mihály négy-öt honvédek a teremtés történetéről mesél, amit a többiek átszellemült arccal hallgatnak. Mit művel itt, Kardos honvéd? – ordította a tiszt. Ő pedig szabályosan jelentette, hogy a többi katona nagyon kíváncsi lett, amikor megtudták, hogy papnak készül, ő csak a kérdéseikre válaszolt. Jó, hogy nem akarja mindjárt az egész századot megtéríteni, dühöngött a tiszt, de a történetnek akkor és ott nem volt folytatása. Kardos Mihályt viszont három hónap sorkatonaság után leszerelték.

Mielőtt visszaküldték volna a papnevelő intézetbe, a rendőrségen kihallgatták. Ha a kihallgató nem figyelt, a fiókban forgó magnókészülék hangos kattanással jelezte, hogy a kazetta végére ért. Akkor a civil ruhás rendőr rágyújtott, miközben a gyufát kereste, mindig hosszan vacakolt a fiókban, majd folytatta a kérdezősködést.

Arra célozgatott, hogy a rendőrséget nagyon érdekelné, mi történik a papnevelő intézetben. Ő úgy tett, mint aki nem érti az alig burkolt kérdéseket, és az egyházügyi hivatalt meg az iskola rektorát ajánlgatta a másik figyelmébe. A végén a rendőr azzal állt fel az asztaltól: úgy látom, magával nem sok dolgunk lesz.

*

Kardos Mihályt 1969. november 23-án szentelték pappá. Az első szolgálati helye Endrőd (mai nevén Gyomaendrőd) volt. Sorra látogatta a környező kistelepüléseket, volt, ahová egy 94 éves vak ember kedvéért utazott el. Nagylapson öt ház állt, ott tizenkét gyerek élt, őket kezdte hittanra oktatni. Néha követték őt, volt, amikor autóból fényképezték. Egy év után áthelyezték Szarvasra, onnan Rókusra.

Szegeden, a Dugonics téren vágott át az egyik este, a szökőkútnál több fiatal ült, az egyikük halkán gitározott. Amikor melljük ért, a gitározó fiú ráköszönt:

– Szia, atya!

Megállt, végignézett rajtuk. Azután azt kérdezte: jó barátok vagytok?

– Szeretünk együtt lenni – vont vállat a gitáros –, így jobban telik az idő.

– Mitől jó együtt lenni? – fordult felénk. Nem sokkal később arról beszélgettek, mit jelent odafigyelni a másikra, azt tesszük-e a másik emberrel, amit más embertől szeretnénk mi is kapni, majd óvatosan szóba hozta, hogy mit tanított erről Jézus. Amikor fél óra múlva továbbindult, a fiatalok azt mondták, nagyon jól beszélgettek.

– Akkor gyertek el csütörtök este a templomba, ott folytathatjuk – búcsúzott tőlük. Nem sokkal később több

mint harminc fiatal járt hozzá, a legfiatalabb tizenhat éves volt, a legidősebb negyvenhat.

*

Papi szolgálatát egy rövid mondattal jellemzi: „A Jóisten megadta, hogy szót értek mindenkivel.” Ez többnyire azt jelentette, hogy a problémákra gyors megoldást talált. Egyszerű kérdéseivel néha sikerült komoly meglepetéseket okoznia. A nyolcvanas évek elején Ásotthalmon szolgált, ott a kultúrház igazgatója a hittanos fiatalok bérálásának kitérő időpontjára időzítette az úttörőavatást.

Amikor meghallotta, elment az igazgatóhoz, és megkérdezte, milyen időpontra helyezze át a bérálást, hogy a két esemény ne zavarja egymást. Az igazgató hallgatott egy darabig, azután azt mondta neki, több pap került már hasonló helyzetbe, de eddig mindegyik vitatkozni jött ide. Szó szót követett, végül az úttörőavatást tették át egy héttel későbbre.

De amilyen könnyen szót értett a kívülállókkal, olyan nehezen jött ki paptársaival. 1984-ben úgy érezte, teljesen elmagányosodott egyházában, bármit csinál, a többiek elutasítják. Amikor közvetlen előjárója ágynak esett, udvariasan megérdeklődte, mikor látogathatja meg. Nem szükséges, hogy meglátogasson – jött a rideg válasz. Életében először érezte magát fáradtnak. Olyan nagyon fáradtnak, amit nem lehet egy éjszakai alvással kipihenni.

– Egy hideg februári reggelen az újszegedi templomban miséztem – meséli. – Öt-hat idős hívő ült a padosorokban, álltam az oltár előtt, úgy éreztem, bármit teszek, minden hiábavaló. Megszédültem, lassan forogni kezdett velem a templom. Akkor felnéztem: az oltár és a hívek között, közvetlenül előttem ott áll Jézus. Azt mondta: csak engem nézz! Azután eltűnt, de a szavai sokáig visszhangoztak bennem. Csak engem nézz!

A hívők nem látták őt, csak az oltárt és engem, ahogy állok ott a meglepetéstől kővé dermedve. De én tudom, hogy nem képzelődtem, hanem megkaptam a tökéletes megerősítést. Harmincnyolc éves voltam akkor. Azóta nincsenek kételyeim, hogyha válaszúthoz érkezem.

*

Amikor Algyőre helyezték, a püspöke feladatként adta neki, hogy szerezzen jogosítványt, és vegyen autót magának, hogy a környező bokortelepülésekre ki tudjon járni. Ő azonban inkább busszal és gyalog járt, mondván, a hívek sem autóval járnak a templomba. A miséket a menetrendhez igazította, ha 9 óra 50 perckor indult a busz, 9.45-re befejezte a szertartást, hogy a tanyasiak haza tudjanak menni.

*

Kétezerkettőben mise közben eszméletét veszítette. A kórházban 18-as vércukorszintet mértek, szigorú diétát és tudatos táplálkozást írtak elő. Azt mondták, figyeljen kicsit jobban magára, váltson életmódot, ismerkedjen meg a reformkonyhával. Neki azonban nem volt ideje

saját magával törődni, továbbra is a tótkomlói idősoththonban étkezett, azt és annyit, amennyit a menzán a nénik a tányérjára szedtek. Betegsége rövid idő alatt annyira súlyosbodott, hogy bal lábán trombózis alakult ki, ezért amputálni kellett.

Felmentették a plébánosi szolgálat alól, kényelmes idősoththonban helyezték el, de ott nem érezte jól magát. Amikor megkapta a nyugdíját és a lába elvesztése után megállapított járadékot, albérletbe költözött, múltábal, járókeretre támaszkodva járt be a templomba. 2015-ben le kellett vágni a másik lábát is. Akkor új lakóhelyet választott magának.

A hajléktalan emberek között jól érzi magát. Azt mondja, ott senki sem rohan, mindenki olyan, mint ő. Időmilliomos. Az egyik délelőtt például a Dél keresztje című filmet nézték a tévében, és valaki azt mondta, a főszereplő milyen talpraesett teremtmény.

– Könnyű neki – mondta Kardos atya –, de milyen legyen az, akinek nincs semmilyen talpa?

VINCZE ENDRE

KARDOS ATYA...

Az imént kaptam A fenti cikket, amelyet nemcsak tagadhatatlan önértéke és figyelemre méltósága miatt küldök tovább, hanem mert Kardos Misi a Kecskeméti Piarista Gimnáziumban osztálytársam volt.

Ezt pontosítanom kell: egy évvel járt alattam, tehát én 1960-1964 között voltam piarista diák, ő pedig 1961-1965 között.

Mindketten kollégisták voltunk, akkori szóhasználat szerint „convictorok”, azaz a „convictus”-ban, vagy más szóval „internátus”-ban bentlakók. A diákoththon épülete pedig a Gimnáziummal szemközt, a Jókai utca másik oldalán állt. A diákoththon régi szárnya és új szárnya között volt a templom, ma a Piaristák terén, akkoriban a Komszomol tér 5. szám alatt.

Abban az időben minden tanárunk felszentelt pap volt, kivéve a tornatanárt, aki civil. Tanáraink is a kollégium épületében laktak, 36 paptanár, külön-külön szobában, ami funkcionálisan szerzetesi cella volt, „clausurával”, azaz nő nem léphetett be, a kedves nővérek sem, akik főztek, takarítottak ránk és a tanáruakra. Ők külön szerzetesrend voltak, s ugyanabban az épületben voltak elhelyezve, de oda meg mi nem léphettünk be, mert ott is „clausura” volt a férfiak számára!

A helyzet érzékeltetésére megemlítem még, hogy napi 1 óra kimenőnk volt, ebéd után, de szombat és vasárnap nem volt kimenő. Szabadidőben lehetett olvasni, művelődni a társalgóban, ami egy könyvtárszoba féle volt, a kötelező olvasmányt le lehetett emelni a polcra, vagy ping-pongozni a folyosón, ez régi épület lévén elég széles volt, a falak vastagsága kb. 1 méter, a falfülkékben is lehetett álldogálni, beszélgetni, továbbá jó időben focizni az udvaron. Volt aztán a házi kápolna, ahová be

lehetett térni imádkozni. Ezt tették a „kispapok”, azaz akik közülünk a „szent hivatásra” készültek, mint Kardos Misi is, aki miatt írom ezeket a sorokat.

Meglehetősen zárt életet éltünk, évente csak karácsonykor és Húsvétkor mehettünk haza, meg a nyári szünetre, de én ma is örülök, hogy oda járhattam.

Ma már természetesen ez messzemenően nincs így, a tanárok többnyire civil, jó, ha az iskola igazgatója piarista szerzetes, de ma van, ahol az is civil. A diákok minden hétvégén haza utazhatnak, a konyhát egy vendéglátó cég üzemelteti, s minden gazdasági tevékenységet, pl. épület karbantartás, szállítás, takarítás stb. civil alkalmazottak kezében van.

De a mi időnkben volt humán és reál osztály, a humánosok egy része papi hivatásra készült, vagy történezsnek, nyelvésznek, Misi is humános volt. Én reálba jártam, de most nem magamról beszélek. A „kispapoknak” szinte kötelező volt a reggeli mise hallgatás, de minket is beosztottak ministrálni szabályos időközönként, hiszen minden paptanár minden reggel miséznek, s egyszerre 5-6 pap is a mellékoltároknál, a ministránsok pedig a sekrestyében várják, hogy melyik tanár úrhoz kell odaszegődni. A kispapoknak volt egy „spirituálisa”, aki külön is foglalkozott velük délutánonként. Nyilván Misi is szorgalmasan vett részt ezeken az alkalmakon.

Misi nagyon jó ember volt. Testre inkább molett, gyenge fizikummal, a tornaórák bizonyára nem reáltak kitalálva. De tipikusan okos és jólelkű, barátságos, szeretni való lélek, szinte különös személyiség az átlag diákhöz képest. Többen is voltak Szegedről diákok, a mi osztályunkban is, a reálban, az egyik különösen vagány alkat, akinek a nagybátyja is piarista pap volt, na ő aztán éppen ellenkezőleg viselkedett, de Misiről ez az osztálytársunk is mindig nagy szeretettel nyilatkozott, mint földijéről.

A másik szegedi osztálytársam már szelídebb alkat volt, nagyon értelmes és jó tanuló (mint jó magam is, bocs a szerénytelenségért!), ő is korábbról ismerte Misit, s rajta keresztül kerültünk kapcsolatba, hiszen Misi alattunk járt, s mi az alsósokkal általában nem kommunikáltunk. Misivel viszont jókat lehetett beszélgetni, szerénysége és naivsága kicsit mosolyra indított, de kedvessége mindenkit levett a lábáról.

Most nagyot ugrom az időben. Villamosmérnökként erőművek beruházásával foglalkoztam, s a gyengeáramú kábeleket a cégünk a Szegedi Kábelgyárból szerezte be. Emiatt gyakran kellett Szegedre utaznom, s a villamosról a szegedi Rókus templomnál kellett leszállnom.

Onnan már gyalog mentem a Csillag börtön előtt a Gyufagyár irányába, s mindjárt ott volt a Kábelgyár is. Már nem emlékszem, honnan tudtam, hogy Kardos Misi barátom éppen ott káplán, az is lehet, hogy betértem a templomba néhány percre, s ő éppen ott volt, volt ilyen szokásom, ezért ez a legvalószínűbb. Persze mindjárt beszélgettünk, nosztalgizáltunk a kecskeméti évekről, a

munka végeztével be is mentem hozzá a parókiára. Ez többször is megtörtént, mivel gyakran voltam kiküldetésben Szegeden. Persze, nem egyeztetünk „mobilon”, hisz a kiküldetés előző nap merült fel, így csak váratlanul tudtam menni őhozzá is.

Most két emléket idézek fel. Az egyik alkalommal annyira megörült nekem, hogy meg akart engem vendégszolgálni. Mivel azonban nem vezetett háztartást, „ragaszkodott hozzám”, hogy menjünk el egy étteremfelébe. Az igazság az, hogy nemcsak szerénységből tiltakoztam, de annyira nem volt benne az életgyakorlatomban a vendéglőzés, hogy majdnem megsértettem ezzel. Valamikor a 70-es évek közepe táján lehetett ez, otthon már volt 4-5 kisgyerelem, s a „szlogenem” az volt, hogy a legkorábbi vonattal megyek haza, ha elvégeztem a munkát, s itt is legfeljebb fél órára volt a látogatásra. Misi azonban erősködött, s én mentem vele. Ekkor jött a második meglepetés: rendeljek valamit, de ő nem rendel, hiszen ő soha nem jár ilyen helyekre, jól is nézne ki, ha egy pap vendéglőbe járna! Ő erősebb volt, mint én: tényleg nem evett semmit, miközben én mégis elfogadtam a meghívást, akaratom ellenére. Próbáltam valami olcsót enni, de ő biztatott, hogy csak bátran, de most már én sem engedtem.

Ennek a történetnek két olvasata van: Misi a másik emberért mindent megtesz és attól semmit nem sajnál. A másik: a társasági életben nemigen volt jártas, nem volt „vendéglátói rutinja”, hogy magának rendel majd egy salátát és egy ásványvizet, „mert éppen fáj a gyomra”, de a másikat gavallérosan biztatja. Ennyi „ügyetlenség” belefér a képbe, s ettől talán még inkább szeretni lehet ezt az embert.

A másik emlékem ugyanott, Szeged Rókus Plébánia, váratlanul beállítottam Misihez, miközben éppen nagy átrendezések voltak nála. Az apáca házvezetónője hullá fáradtan pakolta ki az éléskamrát, sok-sok lom is felhalmozódott az évek során, amikor ki kellett vinni a az asztalt, szekrényt, székeket az udvarra... Misi ügyetlenkedett körülötte, a házvezetónő még rá is ripakodott a káplán úrra, mire kedvesen és mosolyogva válaszolt: „Kedves Nővér, ha valaki görbén néz ránk, attól mi még ne legyünk görbék!” Hát ebben a vicces bölcsességben egy íróasztal mellett nagyon sok igazság van, de a munka dandárjában inkább olaj a tűzre...

De Misi ezt olyan naívan és ártatlanul tudta mondani, hogy csak szeretni lehet érte... Lehet, hogy abban a pillanatban a kedves nővér nem ezt gondolta... Emlékeztem szerint én is inkább csitítottam Misit, s próbáltam beállni a munkába, ha már nincs mód a szellemi eszmecserére...

Végezetül köszönöm Jóskának a linket, megrendültem és megnyugvással olvastam: igen, ez Misi, korunk szentje!

Szeretettel: V. Bandi, ill. családomnak: Apu

a

AZ IDŐRŐL (A 2018. ÉVI BOKORÜNNEP ALAPTÉMÁJA KAPCSÁN)

NYÚL BOGLÁRKA

AZ IDŐ LABIRINTUSÁBAN NEM KÖNNYŰ MEGTALÁLNI A BOL- DOGSÁGOT

Bárminek ellen tudok állni, csak a kísértésnek nem – mondja Oscar Wilde. Ezzel a mondattal valószínűleg sokan tudunk azonosulni. Az életünk ugyanis tele van kísértésekkel. Például igaz, hogy csak egy kávéért ugrottunk be, mégis erős kísértést jelent, hogy csábítóan illatoznak a muffinok a kávézóban. Vagy mondjuk fel kellene kelniünk reggel, hogy legyen időnk sportolni, de olyan kényelmes lenne még feküdni egy kicsit. Mi lehet az oka annak, hogy sok hasonló helyzetben mégis engedünk a kísértésnek ahelyett, hogy tudatosabban választanánk a lehetőségek közül? A Hősök Tere projekt kapcsán már itthon is népszerű, világhírű szociálpszichológus, Philip Zimbardo és munkatársai szerint attól, hogy hogyan észleljük az időt, és hogy időperspektívában gondolkozunk.

A fentiekhez hasonlóan egy kísérletben gyerekeket vittek kísértésbe. Felajánlottak nekik egy pillecukrot, amit megehetnek rögtön, de várhatnak 10 percet, és ha addig nem eszik meg, még egy pillecukrot kapnak. Józan eszünk azt diktálná, hogy inkább várjunk, hogy több cukrot kaphassunk.

De hogy jön ide az időperspektíva fogalma és egyáltalán mi ez? Emberek lévén arra törekszünk, hogy folyamatos és értelmes életet éljünk. Az időperspektíva, mint az időhöz való nem tudatos viszonyulás, egy látásmód, melynek funkciója, hogy életünket időkategóriákba, idővezetekbe soroljuk. Egyszerűbben mondva, ezzel viszünk rendet az életünkbe.

Az időperspektívánk különbözik az objektív időtől. Ez ugyanis az ún. pszichológiai idő egyik aspektusa, mely

meghatározza, hogyan érzékeljük az idő múlását, milyen tempóban éljük az életünket, és hogy szoktuk-e az idő nyomását érezni magunkon.

Az alapvető időövezetek, melyeket elkülöníthetünk, a múlt, a jelen és a jövő. Az, hogy a múlton, a jelenen vagy a jövőn töprengünk többet, egyedi jellemzőnk és az időről alkotott attitűdünk befolyása alatt áll. Az, hogy milyen érzésekkel gondolunk rájuk: pozitívakkal vagy negatívakkal, aggodalommal vagy bizakodva, boldogan vagy szomorúan, alapvetően befolyásolja életünket, tükrözi gondolkodásmodunkat, érzéseinket, viselkedésünket. Időperspektívánk nem genetikai meghatározottságú, környezetünk, az idő és a hely, amiben és ahol élünk, hatással van rá. Függ a családi, társadalmi, politikai környezetünktől, vallásunktól, iskoláztatásunktól, a munkahelyünktől, sikerességünktől és kapott szerepmintáinktól.

Zimbardeoék tehát azzal foglalkoznak, hogyan is gondolkodik egy múltorientált, egy jelenorientált és egy jövőorientált személy.

A múltorientált a különböző helyzetekben – sokszor tudatlanul, rutin szerűen – azt mérlegeli, hogy mit tett korábban hasonló helyzetekben és mi lett annak a következménye. A jelenorientált az aktuális következményeket tartja szem előtt a döntési helyzetekben, míg a jövőorientált felbecsüli a különböző lehetőségek jövőbeli előnyeit és hátrányait. Ezek alapján,

Zimbardeo és munkatársai végül – a nyugati világra jellemző – hat különböző időperspektívát különítettek el. A múltpozitív időperspektíva azt tükrözi, hogyan viszonyulunk a múlthoz és mit gondolunk róla. Nem az objektív, múltban történt események a fontosak ebből a szempontból, hanem az, hogyan látjuk őket, vagyis hogyan konstruáljuk meg múltunkat. A múltpozitív emberek általában optimisták és rugalmasak.

A múltnegatív időperspektíva is a múltban történt eseményekhez való viszonyulást fejezi ki: utalhat valódi negatívumokra vagy a múlt eseményeinek negatív látásmódjára.

„Carpe diem!” – lehetne a jelszava a jelenhedonista időperspektívájúaknak. Ők igyekeznek élvezni az életet és mindazt, ami gyönyörűséget nyújt nekik, ami izgalmas, újszerű. Ezzel párhuzamosan kerülnek mindent, ami szenvedést okozhat. Buzog bennük az energia, keresik a feltűnést, az azonnali kielégülést. Kerülik az unalmas embereket, helyzeteket. Nagy valószínűséggel gyenge az önuralmuk, következtelenek és kevésbé számolnak tetteik következményeivel. Jó barátok, társasági emberek.

A jelenfatalista időperspektívájú emberek nem gondolják, hogy befolyással bírnak életük felett. Úgy érzik, hogy a kontroll nem az ő kezükben van. Bármit tesznek, az nem számít: „minden mindegy”. Ez a perspektíva káros mind az egészségükre, mind a jövőjükre. A jelenfatalista ember agresszívebb, szorongóbb, gyenge az önuralma, kevésbé törődik tettei következményeivel,

kevésbé energikus, kevésbé lelkiismeretes és kevésbé életvidám.

A jövőorientált, jövő perspektívával rendelkező emberek egészségesebbek és jobb a közérzetük, elvégzik a rájuk bízott munkát, úgy élik az életüket, hogy tudatában vannak saját halandóságuknak. Remek problémamegoldók, kitartóak, a kudarcokat is maguk hasznára fordítják, és nem fogynak ki a realiztikus reményekből. Azon jövőorientáltak szemében, akiknél a transzcendentális jövő perspektíva van túlsúlyban, a halál egy olyan fordulópont, ami két részre bontja a pszichológiai jövőt: az evilági és a halálon túli, örökkévaló jövőre. Az ilyen emberek több felelősséget éreznek abban, hogy a világ a majdani nemzedékek számára is élhető legyen, jelen igényeik kielégítése közben szem előtt tartják a jövő generációk szükségleteit. A vallásos transzcendentális jövőt fontosnak tartók készíttetését érzik arra, hogy helyesen cselekedjenek, kevésbé értékelik az evilági javakat, az elkövetkező életre tekintenek.

Ki ne akarna ezután a leírás után jövőorientált lenni, akit úgy látnak mások, mint aki keményen dolgozik vagy felelősséggel viseltet a jövő generációi iránt? Vagy akár jelenhedonista, hogy mindenki úgy gondoljon rá, mint aki igazán megéli az életét. Ám vigyázat, az idő egyik paradoxonja, hogy minden perspektíva csak akkor hasznos és jó, ha megfelelő mértékig gyakoroljuk azt!

Ha valaki a múltban él, túlzott biztonságérzetet kapva ezzel, kevésbé lesz motivált a változtatásra, új dolgok kipróbálására, új barátságok kötésére. A múltban élők megpróbálják rekonstruálni azt, ami a múltban jó volt, szem elől tévesztve az új lehetőségeket. A jelenorientáltakra a sok jó mellett jellemzőbb például a meggonddalautóversenyzés, a biztonsági öv használatának hiánya és a függőségek. Ők általában nem járnak el orvosi szűrővizsgálatokra, kevésbé táplálkoznak egészségesen és keveset alszanak, ezzel ártva egészségüknek. A jövőorientált emberek viszont gyakran feláldozzák jövőjük oltárán jelenüket, a családjukkal, partnereikkel, barátaikkal töltött időt, és úgy érezhetik, hogy életük üres.

Láthatjuk, hogy minden perspektívának megvannak az előnyei és az árnyoldalai, ezért a helyes út leginkább az, ha mindegyikből merítünk és ötvözzük, illetve váltogatjuk őket. Az ideális arányok megtalálása biztosan hasznunkra válik és jó, ha tudjuk azt is, hogy mely perspektívákba vagyunk leginkább hajlamosak belehelyezkedni. Zimbardeo és munkatársai kutatásaik alapján a következőket javasolják:

Legyünk magasan múltpozitívak – így emlékezve gyökereinkre és segítve identitásunk stabilitását.

Legyünk minél kevésbé múltnegatívak és jelenfatalisták.

Legyünk mérsékelten jelenhedonisták – hiszen ez adja meg azt az energiát, hogy megkezdjük életünk új felfedezéseit és megismerjük magunkat.

Legyünk mérsékelten jövőorientáltak – hiszen ez adja meg a bátorságot és a lendületet az élet új kihívásaihoz. Tisztázzuk az időhöz való viszonyunkat és törekedjünk az egyensúlyra! Teremtsük meg a harmóniát időperspektíváink között és egy egészségesebb, hatékonyabb és békésebb élet lesz az eredmény. Ki tudna ennek ellenállni?

MICHAEL ENDE

MOMO

(AZ UTCASEPRŐ BEPPO „ARS POETICA”-JA)

„Szerette a munkáját és alaposan végezte. Tudta, hogy nagyon fontos munka.

Söpörte az utcát, lassan söpörte, de megállás nélkül. Minden lépésnél lélegzetvétel, minden lélegzetvételnél söprés. Lépés – lélegzetvétel – söprés. Közben néha azért kicsit megállt, s elgondolkodva maga elé nézett. Aztán megint tovább – lépés – lélegzetvétel – söprés. ... – Látod, Momo – mondta aztán úgy példaképpen –, ez így van: az ember előtt néha egy hosszú utca van. Azt gondolná, szörnyen hosszú; ennek sose ér a végére, gondolná.

Egy ideig hallgatagon nézett maga elé, majd folytatta: – Aztán elkezd az ember, iparkodik. És egyre jobban iparkodik. Ahányszor fölneéz, látja, nem lesz kevesebb, ami előtte van. Még jobban nekiveselkedik, félni kezd, végül a szuflája is elfogy, nem bírja tovább. Az utca meg még mindig ott van előtte. Így nem szabad csinálni. Gondolkodott egy sort. Aztán tovább beszélt:

– Sose szabad egyszerre az egész utcára gondolni, érted?

Csak a következő lépésre kell gondolni, a következő lélegzetvételre, a következő söprűvonásra.

Aztán megint csak a következőre.

Megint megállt, aztán töprengett, aztán hozzátette:

– Akkor örömet okoz. Ez fontos, mert akkor végzi az ember jól a dolgát. És így is kell, hogy legyen. – Ismét hosszú szünet, majd a folytatás. – Egyszer csak észre vesszük, hogy lépésről-lépésre végigértünk az utcán. Észre se vettük, és a szuflánk se maradt ki. – Bólintott magának, s azt mondta befejezésül: – Ez fontos.”

HAMVAS BÉLA

AZ IDŐRŐL...

"Az idő egyenértéke az arany. Ha valakinek életéből időt igényelek, azt arannyal kell kárpótolnom, mert ez az egyedüli, ami az elveszett időnek megfelel. Az emberek nem is munkájukért fizetik, hanem idejükért, az

eredményért való fizetség már kései és anyagiasság gondolkodás tünete. Akitől napot veszek el, annak napot kell visszaadnom. A nap az idő ura és magát az időt is jelenti, s ahogy az arany nem egyéb, mint tömény napfény, nem egyéb, mint tömény idő."

SZIMKOVICS TIBOR

TÍZPARANC SOLAT 4.10

Idő van! Igyekez! Gyerünk már! Naponta elhangzó szavak, szókapcsolatok, amelyek mind jelzik, mennyire rabjai vagyunk a mérhető és múlt időnek és mennyire versenyt futunk vele. A teendőink listája duzzad, az adott idő pedig fogy. Szeretnénk megfordítani a dolgot. Ábrándozunk arról, hogy egyszer sok szabadidőnk lesz. Aztán mégsem. Mert a muszáj nagy úr, mert mások osztják be az életünket. Mert abban az illúzióban élünk, hogy egyszer csak a végére érünk annak a listának. És talán házanként, naponként ismétlődik meg észrevétlenül Zorán dalának a refrénje: „– Apa, mikor jössz? – Fiam, mennem kell! Az élet csupa kötelesség. De sokat leszünk együtt még...”

Lelkészként talán túl sokat hallottam már ezt a frázist: nincs időm. Vagy még jobban leegyszerűsítve: nincs idő. Pedig az utóbbi ebben a formában egészen egyszerűen nem igaz. Idő van. Sőt, rendelt ideje van mindennek az ég alatt. Csak mi ezt nehezen tudjuk elfogadni. Bizonyos dolgokat siettetnénk, másokat pedig elnapolnánk. Nehezünkre esik megállni. Pedig, amiről az Ige beszél a negyedik parancsolatban, az éppen a megállás. A szünet. „Emlékezzél meg a nyugalom napjáról, és szenteld meg azt!” (2Móz 20,8) Igen, már három és fél ezer évvel ezelőtt is így kellett fogalmazni: emlékezz és szenteld meg! Sőt, még azt is hozzátesszi, hogy „a hetedik nap a te Istenednek, az Úrnak nyugalomnapja...” Miért? Mert az idővel, mint a legértékesebb erőforrásokkal is képesek vagyunk rosszul élni. Visszaélni, eltékozolni azt a folyamatos rohanással, kapkodással, vég nélküli munkával, sőt munkaalkoholizmussal. Néha pedig azzal, hogy átesve a ló túloldalára bösz semmittevással, tespedéssel, kockulással mennek el teljes napok, amiből újra lemaradás, kapkodás, rohanás lesz. Bezárul a kör...

Isten, amikor a nyugalom napjáról beszél, döntésre szólít. Döntésre, amely meghatározza a gondolkodásmódunkat az élet egészéről, az időről, különösen is a minőségi időről. A nyugalom napja nem pusztán pihenés. Bár kétségtelenül és cáfolhatatlanul megvan az élettani szerepe is. Ezért erősíti meg a mózesi törvény néhány fejezettel később ilyen módon: „Hat napon át dolgozz, de a hetedik napon pihenj, még szántáskor és aratáskor is pihenj!” (2Móz 34,21) Ám a pihenésen túl látnunk kell az igazi arcát is a sabbath-nak, az Isten által rendelt szünetnek, a minden elfoglaltságtól való elszakadásnak.

Ez pedig a feltöltekedés. A belső megújulás. Hiszen úgy vagyunk összerakva, hogy a testünk és a lelkünk egyaránt igényli a törődést. A problémáink, bajaink jelentős része pszichoszomatikus eredetű. Hiába a helyes táplálkozás, az edzés, ha a belső világunk romokban hever. Isten éppen ezért szólít fel a nyugalom napjának megszentelésére. Mítől lehet szent ez a nap? Attól, hogy Istennek szánom. Hogy lekapcsolódom más dolgokról és rákapcsolódom a mennyei erőforrásra. Elhiszem, hogy Nála van a megoldás sok olyan kérdésre, amelyekkel már köröket futottam. Elhiszem, hogy képes megújítani, helyreállítani akkor is, ha az emberek lemondanak már a változásról. Elhiszem, hogy nem vagyok gép, hanem teremtményként a Teremtőm közelségére, a Vele eltöltött időre van szükségem ahhoz, hogy a dolgok működjenek.

Idő van! Hadd kerüljön át a hangsúly az utóbbi szóra! Mert a mennyei Atya az időnek is Ura. Dönthetek úgy, hogy megállok, hogy megpihenek, hogy feltöltődöm, és mégsem leszek hátrányban. Mert ha megáll a favágó, hogy megélezze a fejszét, az nem idővesztés. Ha a Formula 1-es bajnok pit stopra áll, az sem idővesztés. Az előrelátás. Ha hívó emberként megpihenek Isten jelenlétében, az sem idővesztés, mert újult erővel, nagyobb lendülettel, több elszántsággal és mennyei látással megyek majd tovább.

FARAGÓ FERENC

VAN-E IDŐ?

*Óh idő, futós idő!
Eszteideink sasszárnyadon repülnek;
Vissza hozzánk egy se jó,
Mind a setét kaosz ölébe dülnek.
Óh idő, te egy egész!
Nincsen neked sem kezdeted, se véged;
És csupán a véges ész
Szabdalt fel apró részeidre téged.
Téged szült-é a világ?
Vagy a világot is te szülted éppen?
Mert ha csak nincs napvilág,
Nem mérhetünk időt mi semmiképpen.
Hátha tőled, óh idő!
Te aki mindenünket özverontod,
A nap is holtszénre fő?
És láncodat magad zavarba bontod?
Mert, ihol lám, mindenek,
Bár bírtanak szépséggel és erővel,
Változást szenvedtenek,
Vagy semmiségbe mentek ők idővel.
(Csokonai Vitéz Mihály)*

Nincs! Vághatná rá a választ a mai modern, sőt posztmodern ember, aki az eszeveszett rohanása közben

csak azt az egyet érzékeli az őt körülvevő materiális világból – lévén, hogy finom érzékelései elsorvadtak –, hogy nincs idő. Futásban vagyunk magunkkal, magunk elöl, magunkat üzve. Sokszor nemesebb cél nélkül, céltalanul, célt tévesztve, csak a rohanásért.

Nehéz az időről bármit is állítani, kijelentő módban mondani, leírni, Uram bocsá' kinyilatkoztatni. „Mi hát az idő? – veti fel Ágoston. – Ha senki sem kérdezi, tudom; ha kérdezik tőlem, s meg akarom magyarázni, nem tudom. Mégis nagy merészen állítom: tudom, ha semmi el nem múlt, nem beszélhetnénk múlt időről, ha semmi nem következne, nyomát sem lennének a jövő időnek, és ha semmi sem volna jelen, hiányoznának akkor a jelen idő. Ámde miképpen van ez a két idő; múlt és jövő, ha a múlt már nincsen és jövő még nincsen? A jelen pedig, ha mindig jelen maradna, s nem zuhanna a múltba, nem idő volna, hanem az örökkévalóság.” (*Confessiones XI.*) A középkor vége felé Daniel Czepko imígyen fogalmazott: "Nem volt idő előttem, s utánam sem leszen. Énvelem született, és sírba tér velem." A középkori tradicionális szemlélet viszont a 365 napot, mint időt körnek látja, és ebben a körben vannak kitüntetett pontok, az ünnepek, sőt mindegyik napnak megvan a maga arculata, majdnem mindegyiknek külön neve is van. A szakrális idő mára már karácsonyi vásárrá, farsangi mulatsággá, húsvéti locsolkodássá, Valentin-nappá silányult.

A gondolkodó ember mindig kíváncsian tette fel az idővel kapcsolatos kérdést önmagának s próbált választ is adni, mely bizonyára kora sajátos szemléletét is tükrözte abba vissza. Az ókori zsidó gondolkodásban az idő tartalommal megtöltött valóságot jelentett. „Kezdetben teremté Isten az eget és a földet.” (*Ter 1. 1.*) A kezdet megtöltődik tartalommal, elindul a teremtés, és már van idő, s az időben lassacskán meglesz mindennek a helye, és mindennek meglesz a maga ideje is. „Isten elválasztotta a világosságot a sötétségtől. A világosságot nappalnak nevezte Isten, a sötétséget pedig éjszakának. Aztán este lett és nappal: az első nap.” (*Ter 1. 4-5.*) Nem csak a természetben van meg mindennek az ideje (éjszaka, nappal, az évszakok stb.), hanem minden emberi tevékenységnek, sőt még az érzelmek is ideje van: „Mindennek rendelt ideje van és ideje van az ég alatt minden akaratnak. Ideje van a születésnek és ideje a meghalásnak; ideje az ültetésnek, ideje annak kiszagatásának, a mi ültetett. Ideje van a megölésnek és ideje a meggyógyításnak; ideje a rontásnak és ideje az építésnek. Ideje van a sírásnak és ideje a nevetésnek; ideje a jajgatásnak és ideje a szökdelésnek. Ideje van a kövek elhányásának és ideje a kövek egybegyűjtésének; ideje az ölelgetésnek és ideje az ölelgetéstől való eltávolozásnak. Ideje van a keresésnek és ideje a veszítésnek; ideje a megőrzésnek és ideje az eldobásnak. Ideje van a szaggatásnak és ideje a megvarrásnak; ideje a hallgatásnak és ideje a szólásnak. Ideje van a szeretésnek és ideje

a gyűlölésnek ideje a hadakozásnak és ideje a békességnek.” (*Prédikátor könyve*, 3. 1-9.)

Az ókori görögök sem tudták másként elképzelni az időt anélkül, hogy ne társítanák hozzá a teret. Ebben a térbeli rendben lát minden időt. Platón és Arisztotelész is az időről ugyanúgy vélekedik, mint a dolgokról. Ugyanis a dolgok érzékelhetőkre, láthatókra és láthatatlanokra (örök) csoportosíthatók. Ennek megfelelően a különböztethető meg a földi, az érzékelhető idő és az örök változatlan idő, azaz az ideák világa, amely mozdulatlan, nyugalomban van. Így a földi idő csupán ennek a tökéletes, örökkévaló időnek a gyatra utánezata, mása. Plótinosz háromféle idővel dolgozik, de mindháromat jelennek nevezi: a jelen idő aktualitásával, múltbeliségével és eljövendőségével számol. Tehát a jelen nem egy végleges abszolút jelen, hanem egy relatív tájékozódási pontunk ahhoz, hogy bármikor el tudjunk igazodni a világban.

A hinduizmusban gyökerező vallásokban, így a buddhista felfogásban az élőlények a ciklikusan ismétlődő világkorszakok során át különféle anyagi - állati, - emberi és növényi- testekben örökösén újjászülető lények, alávetve a létforgatagnak, amely az öregség, betegség, halál és újjászületések folytonos ismétlődése. A lények szamszárába kerülését a karma, a következményekkel járó cselekedet törvénye okozza. Buddha tanítása szerint az emberi élet végső célja a nirvána elérése, megszabadulás a szamszárából a szenvedés és halál legyőzésével, azaz a vágyak kioltásával. Az egyén jó tettek véghezvitelével, elmélkedéssel fokozatosan eljuthat a nirvánába. Mi az örökkévalóság? – kérdi a tanítvány mesterét. Ez a pillanat az. – hangzik a mester válasza.

Az Újszövetség Jézusa, mint időtlen lép be az időbe, ahol tiszteletben tartja az itteni – időbeli – „játékszabályokat”. Ám Nikodémusszal való beszélgetése során – mutat rá Bulányi György a K.I.O.-ban – összekavarja az igeidőket. „...kellene lennie a nyelvben egy időtlenségi időalaknak is. De nincs ott ilyen, mert az 'időtlenségi idő' – ez a kifejezés ellentmondás. A filozófia nyelve úgy segít ezen, hogy pl. így beszél: Az Isten időtlenül létezik. Azaz a jelen idejű igealak elé odateszi az 'időtlen' szót. De Jézus nem a filozófia nyelvén szól: Helyette az első állítmányban jövő helyett múlt időt használ, s a harmadikban a múlt és a jövő helyett jelent (*K.I.O. 3. num. D.*) Ekképpen: 'Senki sem emelkedhet föl a mennybe, csak az, aki alászállott a mennyből, aki a mennyben van.' (*Jn 3. 13.*)

A különböző vallásokban és kultúrkörökben az idő kérdésére eltérő válaszokat kaphatunk. A legmarkánsabb különbség azonban az úgynevezett Kelet és Nyugat időfelfogásában érhető tetten. Nevezetesen, míg Nyugat lineáris, folyamatos – múlt, jelen, jövő – dimenziójú időről beszél, addig a Keleten a ciklikusság, a végtelen sokszor történő ismétlődés a jellemző. Márai Sándor *Naplójában* olvashatjuk: „A keleti ember közömbös

az idő iránt: optimista. Nagy távlatokban, közönyben él. Nincs pánikézése, nem osztja fel apró szakaszokra, értékekre az időt. A kínai és az asszír közömbös volt az időmérték iránt. A napóra végül is más időt mutatott, mint később a homokóra, vagy ma a másodpercmutató. A szerkezetes óra tökéletesedése már összefügg a gépi civilizációba átmeredő, veszélyérzettől áthatott 'pesszimista' nyugati kultúra emberének rekordvágyaival és szorongásaival.” Newton emígyen fogalmaz: „Az abszolút, igaz és matematikai idő magától és saját természeténél fogva egyenletesen folyik, bármilyen máshoz való viszonyítás nélkül.” (*Principia 5.*) Kant szerint az idő csak arra való, hogy a dolgok megjelenhessenek és létezzenek benne. Hegel fontosabb princípiumot lát az idő kategóriájában, úgy véli a dolgok örökké ismétlődnek a természetben, következésképpen 'semmi új nincs a nap alatt'. Így a történelmi események is beilleszthetők egyfajta dialektikus rendszerbe. A történelem tehát felfogható úgy is, mint a háborúk és a békék dialektikus váltakozása. Vagy mint Marx tette - kificamítva mindenfajta történelmi időszemléletet - s minden eddigi történelmet az osztályharcok történelmévé emelte (züllesztette). Az ateista időfelfogás zárt rendszert képez, egy ember vonatkozásában az idő csupán a születéstől a halálig 'ketyeg'. Így aztán itt kell jól élni, hisz' egyszer él az ember. Az idő az anyag létformája. A másik 'oldalon' Bergson elveti az idő objektív mivoltáról vallott tudományos nézeteket, nem úgy tekint az időre, mint olyan 'valamire', ami a dolgokat tartalmazza, amiben a világ történései lezajlanak. Közben arra keres választ, hogy mit is jelent az irreverzibilitás, eljut a kétféle idő megkülönböztetéséhez. Létezik tehát egyrészt "az élőlények ideje, a teremtő idő", amely maradandóan életünk tartalma, melyben minden pillanatban benne él a múlt egésze. Ezt a megélt időt, a teremtő időt - amit egyértelműen az irreverzibilitás, az egyirányúság, azaz a korábbtól a későbbi felé haladás jellemez - Bergson tartamnak nevezi. A másik idő a fizikai jelenségek ideje, az egymásutániség világa, azaz "a fizikusok által használt egynemű idő, a Kant-féle szemléleti forma, mely a térhez hasonlít". A lélek olyan valami, aminek időtartama van. George Berkeley felfogásában az idő "az elmében lévő ideák egymásra következtetésétől elvonatkoztatva egyenletesen folyik, s minden létezőt felölel"; David Hume szerint pedig "szokatlan pillanatokból tevődik össze". Jorge Luis Borges ezzel szemben tagadja, hogy létezne egy egyedüli idő, amelyben minden történés láncszerűen összekapcsolódik: "Tagadom, hogy - az esetek nagy részében - létezik egymásutániség; tagadom azt is, hogy - az esetek nagy részében - létezik egyidejűség". Borges szerint az idő észbeli folyamat, amelyben minden pillanat autonóm: "A sebezhetetlen múlton semmi sem változtathat, se bosszú, se megbocsátás, se börtön, még csak a feledés

sem. Éppilyen hiábavalónak tartom a reményt és a félelmet, amelyek mindig eljövendő eseményekre utalnak; tehát olyan eseményekre, melyek nem velünk esnek majd meg, hiszen mi a parányi jelen vagyunk. Minden átélt pillanatunk önmagában létezik, képzeletbeli összegük azonban nem létezik." Borges idővel kapcsolatos vélekedéseire jellemző még a sorsszerűség egyfajta szürrealisztikus megjelenítése. "Az időrend tagadása, az én tagadása, a csillagvilág tagadása: megannyi nyilvánvaló kétségbeesés, egyszersmind titkos vigasz. Sorsunk nem a valószerűtlensége miatt irtóztató; azért irtóztató, mert visszafordíthatatlan és vastörvényű. Az idő anyagából vagyok. Az idő folyó, mely magával ragad, ám én vagyok az a folyó; tigris, amely széttép, ám én vagyok az a tigris; tűz, amely elemészt, ám én vagyok az a tűz. A világ, sajnos, valóságos; én, sajnos Borges vagyok."

Látjuk tehát a kétfajta időfelfogás – lineáris és ciklikus – alapvetően különbözik egymástól. Míg a lineáris idő minden földi dolognak véget vet egyszer, így a tapasztalati realitással bíró dolgok időlegesen, múlandók. A ciklikus időben a vég és a kezdet összekötődik, ennek a totális örök visszatérésnek vetületei például az év- és napszakok váltakozása. És így gondolkodik a hinduista, buddhista hagyomány is, amikor reinkarnációról beszél. Sőt Jézus is valamiféle ciklikus időben gondolkodik „Bizony, bizony mondom néked: ha valaki újonnan nem születik, nem láthatja az Isten országát.” (Jn 3. 3.) Nikodémus pedig lineárisan: Mímodon születetik az ember, ha vén? Vajon bemehet-e az ő anyjának méhébe másodszer, és születhetik-e? (Jn 3. 4.) Ezért is nem érthették meg egymást. A farizeusok egyenest ördögtől megszállottnak mondják Jézust, és szeretnék megkövezni őt ilyen mondataiért: „Bizony, bizony mondom néktek, ha valaki megtartja az én beszédemet, nem lát halált soha örökké. (Jn 8. 51.)” Monda nekik Jézus: Bizony, bizony mondom néktek: Mielőtt Ábrahám lett, én vagyok. (Jn 8. 58.) Ciklikus időszemlélet sugároz még az „...ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.” (Lk 22. 19.) Jézus jelen idejű felszólítása a múltból táplálkozik (nizán 15., peszach) – és a jövőbe mutat. S amikor a múlt – jelen – jövendő így egyetlen pillanatba képes kulminálódni, adja meg az átváltozás és a beteljesedés valóságát.

Jellemző még az időről alkotott nyugati szemléletre, hogy eszkatológikus, vagyis az emberiség egy nem teljesen körvonalazható, de jövőbeli végzet felé halad. Még szólni kell a materialista, ateista időfogalomról, mely szerint nem létezik anyagtól független idő. Ha anyag nem létezne, az idő is megszűnne. A nyolc óra munka, nyolc óra pihenés, nyolc óra szórakozás egyfajta torz ciklusos időfelfogás az elképzelések kariatúráját jelentheti csupán. A kapitalizmus rohanó, pénzsóvár szellemisége az időt a pénzzel felelteti meg, ez a 'time is money' világa, s ez hozzánk is beköszöntött.

A tudomány is igyekszik az idő fogalmát minél szabatosabban definiálni; a fizikai idő teljes objektivitással bír, és csak az anyag illetve a tér vonatkozásaiban érthető meg. A fizika nagy pontossággal mérni is tudja az időt, az atomóra pontosságára jellemző, hogy 300 ezer évenként késik, vagy siet legfeljebb egy másodpercet. Minő objektivitás! Einstein relativitás elmélete szerint egy igen nagy sebességgel mozgó óra lassabban jár, tehát egy fénysebességgel közlekedő személy visszatérve a Földre mit sem öregszik.

Metafizikai megközelítéssel két tengelyt képzelhetünk el, egy horizontális és egy vertikális. A horizontális tengely mentén folyik az életünk; nagyban ez a történelem, a negatív hagyomány. Ezen a tengelyen érzékeli az ember a tér-idő dimenziót, melynek foglya. A vertikális tengely az isteni bekapcsolódás, a horizontálisból nézve ez a metafizika, itt nincs tér, s nincs idő, ez az örök és végtelen. Ez a 'nemcsak kenyérrel él az ember.' (Mt 4. 4.) Sajátossága a horizontális tengelynek, hogy róla bármely időpillanatban 'elérhető' a vertikális: az Isten Országá bármikor megvalósítható.

A nyelv és a nyelvtan is 'árulkodik' az ő sajátos időfelfogásáról. A legtöbb nyelv nyelvtani rendszerében fellelhető a klasszikus hármastagozódás: a múlt – jelen – jövő, mint igeidő. Sőt az igeidőkön belül differenciálódást is tapasztalhatunk: Present, Past, Future (continuous, simple, perfect). Ám egynémely keleti nyelv nem ismeri az igeidőket. A magyar nyelvben az idővel kapcsolatos kifejezések egy jelentős része az időjárásához kapcsolódik. A többi kifejezés az idővel kapcsolatos gondolkodásunkat tükrözi, így beszélünk az idő vasfogáról, és az idő jótékony, mindent megoldó képességéről. O. Nagy Gábor idézi még a Magyar szólások és közmondásokban: 'Az idő jár, senkire nem vár. Idő szolgál, senkit nem vár. Az idő folyton foly, meg nem eszi a moly. Az idő néha anya néha mostoha. Elmult időt ne sirass! Az idő kideríti az igazságot. Legjobb orvos az idő.'

A keleti gondolkodás ciklikus felfogása valamint a pillanat és az örök 'Egy'-sége Mohás Livia és József Attila gondolataiban fogalmazódik meg újra: 'Az időre korántsem az a legjellemzőbb, hogy múlik, inkább az, hogy örökké körbejár. Csakhogy annyiféle körítést, koloncot, csip-csup elemet hurcol magával, ezektől nehéz észrevenni, hogy a lényeg egy és ugyanaz. Minden ismétlődik, ha spirálisan is, csak más-más ruhában.' (Mohás Livia)

'Én úgy vagyok, hogy már száz ezer éve nézem, amit meglátok hirtelen.

Egy pillanat s kész az idő egésze, mit száz ezer ős szemlélget velem.'

(József Attila, *A Dunánál*)

És, hogy milyen gondolatokat ihlet meg az idő egy másik költőben, álljon itt Babits Mihály 'Esti kérdés' című filozofikus verse:

Midőn az est, e lágyan takaró

fekete, síma bársonytakaró,
 melyet terít egy óriási dajka,
 féltett földet lassan eltakarja
 s oly óvatossan, hogy minden fűszál
 lágy leple alatt egyenessen áll
 és nem kap a virágok szirma ráncot
 s a himes lepke kényes, dupla szárnyán
 nem veszi a szívárványos zománcot
 és úgy pihennek e lepelnek árnyán,
 e könnyű, síma, bársonyos lepelnek,
 hogy nem is érzik e lepelt tehernek:
 olyankor bárhol járj a nagyvilágban,
 vagy otthon ülhetsz barna, bús szobádban,
 vagy kávéházban bámészan vigyázd,
 hogy gyujtják sorban a napfényű gázt;
 vagy fáradtan, domb oldalán,
 ebekkel nézzed a lombon át a lusta holdat;
 vagy országúton, melyet por lepelt el,
 álmos kocsisod bóbiskolva hajthat;
 vagy a hajónak ingó padlatán
 szédülj, vagy a vonatok pamlagán;
 vagy idegen várost bolygván keresztül
 állj meg a sarkokon csodálni restül
 a távol utcák hosszú fonalát,
 az utcalángok kettős vonalát;
 vagy épp a vízi városban, a Riván
 hol lángot apróz matt opáltükör,
 merengj a messze multba visszaríván,
 melynek emléke édesen gyötör,
 elmúlt korodba, mely miként a bűvös
 lámpának képe van is már, de nincs is,
 melynek emléke sohse lehet hűvös,
 melynek emléke teher is, de kincs is:
 ott emlékektől terhes fejedet
 a márványföldnek elcsüggesztheted:
 csupa szépség közt és gyönyörben járván
 mégis csak arra fogsz gondolni gyáván:
 ez a sok szépség mind mire való?
 mégis arra fogsz gondolni árván:
 minek a selymes víz, a tarka márvány?
 minek az est, e szárnyas takaró?
 miért a dombok és miért aombok
 s a tenger, melybe nem vet magvető?
 minek az árok, minek az apályok
 s a felhők, e bús Danaida-lányok
 s a nap, ez égő szizifuszi kő?
 miért az emlékek, miért a multak?
 miért a lámpák és miért a holdak?
 miért a végét nem lelő idő?
 vagy vedd példának a piciny fűszálat:
 miért nő a fű, hogyha majd leszárad?
 miért szárad le, hogyha újra nő?

FARKAS ISTVÁN

VAN EGY KIS IDŐD...?

Nem tudhatom. Abban bízom, hogy ha majd egyszer, a belső információs láncon eljut hozzád ez a kis visszaemlékezés, talán lesz rá időd, hogy beleolvass, vagyis leülj, megállj, figyelj és hallgasd a mesélőt. Nekem – terveimnek megfelelően – be volt írva már jó előre a naptáramba 2018. január 27-re a Bokorünnep. Az idő amúgy is az egyik kedvenc témám, ahogy a tavalyi is az volt: az egyensúly. Szóval készültem rá. Aztán minden másképp történt.

Így aztán, amikor jóval délután kettő után beléptem a Kőbányai Művelődési Ház ajtáján, volt bennem belül egy kis lelkiismeret-furdalás, vagyis egy kis feszültség. Az előtérben néhány gyerek és fiatal játszott-beszélgelt. Nem ismertem őket. Levettem a kabátomat és beléptem a már jól ismert nagyterembe. Egy számomra ismeretlen hölgy tartott előadást. Azt rögtön érezkeltem, hogy rutinos, jó előadó, jó kiejtéssel és tónussal. Mondanivalója azonban még nem jutott el hozzám, mert – természetesen – megálltam az ajtóban, szétnéztem és leltárba vettem az ismerősöket. Igencsak sokan voltak a teremben. Jóskaival, aki az ajtó mellett ült, rögtön összevillant a tekintetünk. Aztán Tibor fordult felém mosolyogva, majd Barna integetett a terem túlsó végéből mutatva, hogy ott van hely. Lassan megnyugodott bennem a kis feszültség, megjelent a lélegzésem is és lassan beszivárogtak az előadó szavai. Mint később megtudtam, Enikő egy közismert mentálhigiénés szakember tartotta előadást.

Tulajdonképpen semmi különleges nem volt az előadásban mégis, természetes egyszerűsége, őszinte megnyílása, a hétköznapi és az ünnepi élet minden fordulatát felölelő, a ma már szokatlan belső és külső harmóniára törekvés apró, így igencsak lényeges pillanatait bemutató, saját családi és szakmai – vagyis csoportokkal foglalkozó - életéből vett példái ott tartották a figyelmet. Minden ismerős volt, mégis. Jó volt hallani ezt a magabiztos, kiegyensúlyozott, minden fellengzéstől mentes őszinteséget. Ott voltatok és hallhattátok. De talán van olyan, akinek ez nem sikerült, így most ideírok néhány gondolatfoszlányt, ami megmaradt bennem.

Életelvem és hivatásom: segítségnyújtás és társadalmi felelősségvállalás; de hogy is vagyunk ezzel az idővel? nyugodt környezet; van idő beszélgetésre; a gyorsuló világból kimenni egy kicsit és nem lerövidíteni, hanem kinyújtani, megadni a módját; régen a rituálék kerete ezt biztosította; félünk, hogy valamiről lemaradunk; nevelésnél tanulni a gyerekektől, velük együtt, egyszerűen velük lenni; minden belefér az életembe; úgy vagyunk megszerkesztve, hogy a szerkesztő beépítette az idővel való gazdálkodásra figyelmeztetést; idő magamra - az én időm; egy nap – néha, amikor nincs más csak én és

a Jóisten; most nincs időm, de majd ha...; néha nem tudunk bánni az idővel, néha az idő bánik el velünk; az egész világ arra törekszik, hogy kibillenjek az időteremből; a reklámpiac manipulálni próbál a saját érdekében: nem vagy elég jó, szép, egészséges – törődj magaddal többet az általam adott eszközökkel, hogy hozzánk tartozz. Szerezd meg, dolgozz többet; töltőállomások egyéni megtalálása: nekem tánc, víznézés, naplemente, esti számadás; ha jól vagyok, akkor tudok másokkal együtt lenni – vagyis jelenlétemmel, figyelemmel segíteni, látni mi a szükséglet - arra építjük a megelőző munkát is; használni az időt - mert kincs és mert véges, vagy az idő fog minket kihasználni úgy, ahogy azt sugallják a reklámok vagy a környezet; kiszorulunk az időnkéből, így válunk önzővé, frusztrálttá, félelemmel telivé; feltételek nélkül elfogadni magamat és másokat – ez egy csodálatos másik világ; ez egy más minőség a saját életünkkel kapcsolatban; kapcsolat és kapcsolódás; a hallgatás ideje; hála és tisztelet az idősebb korosztálynak; köszönet a fiataloknak az érzelmi intelligenciájukért, ami ma sokkal fejlettebb, mint a mi időnkben volt; visszavarázsolni az intimitást – az egymásra figyelés művészetét - a kapcsolatainkba és a világba; normálisan kialakított jövőterv még az immunrendszerre is kihat; ha magunkat nem tudjuk jól szeretni és elfogadni, nem tudunk szeretetet adni másoknak; úgy beszélni, tenni, hogy aki hallgatja, látja – mint egy hamuba sült pogácsát - hazavihesse az élete útjára.

Ugyanakkor, tulajdonképpen mindez szinte megvalósíthatatlan. Egy olyan mértékű tudatosságot, összeszedettséget és figyelemszentelést igényel, aminek nincs sem társadalmi, sem családi, sem világi alapja. Nem így tanultuk. Ha jól belegondolok – és amennyire lehetséges volt megtettem – még erkölcsi alapja sincs. Nem azon múlik, hogy jó akarok-e lenni. Mindenki jó akar lenni – jónak lenni jól, harsogja a mára már igencsak divatosá vált szlogen is. Azt feltételezi ez a javaslat, hogy képes vagyok a hatalmas és egyre gyorsuló sodrásban megállni és előbb ott lenni, mint a környezetem kiváltotta szokásos reakcióm. Az enyéme. De mihez tudok akkor igazodni? Mi az a biztos alap, amihez újra és újra vissza tudok térni – akár pillanatról pillanatra? Szerencsémre nem volt időm mélyebben belemenni a gondolataimba. Kati kiállt a pódiumra, megköszönte az előadónak a tartalmas, őszinte előadást, lezárta a kérdéseket és indította a következő programot, amihez a kellekeket fiatal lányok fűrge csapata biztosította. Mindenki kapott egy „órát” egy papírlapon, aminek a számlapján, minden órához tartozott két felirat: Kivel....., hol.....? Nekiindultam, hogy minden órához, megszerezem a megfelelő randipartner és a még meg nem látogatott helyszínt. Ez utóbbit a falra szerelt rajzos táblák mutatták: Párizs, Makó, Jeruzsálem, Kalocsa, New York, stb. Az egész terem felbolydult. Persze – gondoltam -, ilyenkor mindenki a Bokor-barátait keresi fel, akikkel esetleg már hosszabb ideje nem beszélt és ne a

még sohasem látott sohasem hallottakat – ahogy tavaly Péter javasolta. Így akadtam én is Bandira, Gyurira, Évire és Barnára, de aztán – furcsa módon – belebotlottunk egymásba Tádéval, akivel talán ha életemben egyszer beszélgettem egy rövid ideig és Éva nénivel, akit az unokája kísért és aki nagyon örült, hogy nem neki kell a nagyival randevúznia, akivel valamikor a tízes évek elején készítettem egyszer egy interjút. Kati a beszélgetés témáját is előírta, de hát ez nem volt tartható. Bandival találkozáskor az volt a kérdés, hogy melyik a kedvenc időszakunk a nap folyamán, amit aztán nagyon röviden el tudtunk intézni: nekem az este tizenegy óra utáni – mondta Bandi, mert akkor fekszem le. Az enyém meg a délután fél egy, amikor egy kicsit ledülök szunyókálni. Ezzel el is intéztük a kötelező, de ránk nagyon is jellemző kedvteléseinket. Nekem talán két vagy három randevú jött össze, amikor Kati bejelentette, hogy most pedig üljön le mindenki a helyére. Ilyen formában nem tudjuk folytatni – mondta -, mert az idő előrehaladott állapotba került. István és Márta ült mellettem, meg a rég látott Mara, akit még a Piarista közből ismertem. Csöndben várakoztunk. Kint lassan besötétedett.

Kati, miután megkérte a szélen ülőket, hogy oltsák el a lámpát, halkán mesélni kezdett egy királyról, akinek volt egy birodalma, ahol az emberek szorgalmasan dolgoztak, boldogan éltek, haltak és mindenkinek megvolt mindene, ami szükséges. A királynak volt három fia is. Egyik tehetségesebb, szorgalmasabb, mint a másik. Az egyik kívülről fújta a KIO-t és még gitározni is tudott; a másiknak már tíz gyermeke volt, de amellett kiemelkedett a karitatív munkában is; a harmadik gyönyörűen énekelt és önként járt tanítani az ország legelmaradottabb vidékén élő gyerekekhez. Mikor az öreg király érezte, hogy napjai meg vannak számlálva, gondolkozni kezdett kire bízhatná a birodalom irányítását. Gondolkozott és gondolkodott, de nem tudta kitalálni milyen szempont szerint dönthetne, hisz mindhárom fia kiváló volt. Ahogy gondolkozva sétált a palotában, beért a trónterembe, ami a legnagyobb terem volt a palotában és amit ezért a báloknál is sűrűn használtak. Ott született meg benne az ötlet. Magához hívta három fiát, elmondta nekik a helyzetet és azt is, hogy azt választja utódjául, aki hajnaltól éjfélig színültig megtölti valamivel a hatalmas termet. Az első fiú másnap pirkadatkor neki is állt száz szolgájával, hogy a szomszédos homokbányából telehordja homokkal, mert így látta megoldhatónak. Dolgoztak is keményen éjfélig és tele is hordták a termet..., de csak egyharmadáig. Egy hét is volt mire kitakarították az össze homokot. Akkor nekiállt a második fiú és a száz szolgájával a palota mögötti istállóból szalmát hordott a terembe éjfélig. Ők is keményen dolgoztak. Meg is telt a terem..., de csak kétharmadig. Egy hét takarítás után következett a harmadik fiú – már ahogy ez a mesékben szokásos is. Pirkadatkor ő is bement a nagy terembe..., de leült a közepén és dúdolni kezdett. Dúdolt, majd énekelt egy keveset, majd ismét

csak dudorászott. A két testvér meg csak nógatta, hogy nem lesz ez így jó, nem jut semmire éjfélig. De a fiú csak ült és dúdolt. Éjfélkor elővett a zsebéből egy gyertyát meg egy gyufát. Meggyújtotta és a gyertya fénye színiültig betöltötte a hatalmas tróntermet.

Itt Kati megállt egy pillanatra - a körülötte álló lányok mind meggyújtották a náluk lévő gyertyákat -, majd folytatta a mesét.

A király ekkor megölelte a fiút és azt mondta: fiam, te teljesítetted a feladatot, így rád bízom a birodalom irányítását, neked adom a királyságot. A fiú pedig örömmel vette át és uralkodott, ahogy apjától tanulta. És az emberek szorgalmasan dolgoztak, boldogan éltek, haltak és mindenkinek megvolt mindene, ami szükséges. És most álljunk fel és énekeljük el együtt a himnuszunkat – mondta Kati és mi engedelmességtünk neki. Megfogtuk egymás kezét és énekelünk.

Körülöttünk a lakótelep mintegy húszezer lakójának fogalma sem volt róla, hogy mi történik velük szombat délután. Nem baj. Nem kell mindenről tudnunk, csak azokról, amik ránk tartoznak.

Háromnegyed ötre értem haza. Feleségem az órát nézte, majd engem. Tudod, hogy hatra a gyerekeknél kell lennünk? - kérdezte és hozzátette – Jól elmaradtál! Igen. Néztem az órát. Átöltözni, összekészülni, bepakolni, fél óra az út. Jó, még időben vagyunk! De ahogy néztem az órát, megláttam egy másik mutatót is, ami csendben azt mondta: most..., most..., most... És akkor türelmesen átöleltem és azt mondtam neki: van idő!

Kőbánya, 2018. jégbontó hava 12.

GARAY ANDRÁS

ELTELŐ ÉS ALKALMAS IDŐ...

A 2018. évi Bokorünnep január 27-én – a már szokott helyen, Kőbányán –, egy verőfényes téli napon került megrendezésre. Az ünnep házigazdái szerepét Bóta-Bachraty Zsófi, Csömöre-Botlik Emese, Papfalvy Bori, Trásy Zsuzsi, Pálinkás Zsófi és Vincze Kati vállalták, és nagy köszönet érte.

A rendezvény központi témája az idő volt. Az eltelő és alkalmas idő, mely mindannyiunk számára önvizsgálatra, élmények és tapasztalatok megosztására aktuális téma, hiszen mindannyian érezzük a tényleges és a vágyott időfelhasználásunk ellentmondásait, a „nincs időnk” sok-sok fontos dologra mindennapi élményét. Ezt a gondot és a megoldást az alábbi kis írás találoan foglalja össze:

A csodálatos időszaporítás

És látván a néptömeget, őket megsajnálta, szívükre beszélt, azt magyarázta, hogy Isten maga a Szeretet. Amikor aztán este lett, tanítványai szóltak: "Mester! Küldd el az embereket, későre jár és nincs idejük!" "Adjatok

nekik ti – mondta Ő –, a ti időtökből adjatok időt!" "Mi magunknak sincs – volt a válasz –, és amink van, mi lenne az ennyi ember előtt?" De mégis volt közülük egy, aki öt határidőt tett szabaddá, többet nem, csak még – szorultságból – két negyedórát hozzá. És Jézus mosolylyal vette kézbe mindezt, és fölnézett az égre, míg hálát mondott, áldva a Dicsőt – s osztani kezdte a drága időt tanítványai által az embereknek. És íme, jutott mindenkinek. Sőt, a végén még 12 napot töltöttek el a megmaradt időből. Az is megirratott, hogy csodálkoztak nagyon: mit tehet Ő azzal, ami lehetetlen... Ónála az is meglehet. Lothar Zenetti (fordította: Lukátsi Vilma)

Az ünnepünk pont azáltal vált ünneppé, hogy tudtunk adni egymásnak ebből a megszaportított időből, arról, hogy megosztottuk a valós és vágyott időtöltésünket. Ez a pólusok közt való feszülés adja a mindennapi élet jobbitásának szándékát a közösségünk tagjaiban, hogy az idő „drága kincsét” jól felhasználjuk. Mindarra, ami az élet teljességét jelenti számunka, és addig-addig biztassuk magunkat és egymást, míg ez az időfelhasználás megteremti a harmonikus élet tényleges napi, heti és havi ritmusát. Hol jut idő és elég minőségi idő, a szellemi, lelki családi és közösségi dolgokra? A munkára és a pihenésre, a játékra és a szolgálatra, a másokért élésre és önmagunk gazdagítására?

A reggeli éneklés és üdvözlések után szentmisével kezdtük az együttlétet. Angel – aki a közösség érvényesen felszentelt, de a hivatalos kereteken kívüli papja – egyszerűen és világosan beszélt arról, hogy Jézus mit hozott ebbe a világba és mit jelent ez követői számára. Ez a világos beszéd, a megélt közös asztalközösség, az énekek, az oltár felemelő módon jelenítette meg azt, hogy a profán és a szent hogyan tud túlzások nélkül a maga tisztaságában és egyszerűségében találkozni, és hogy amit mi a kereszténységről gondolunk, az mennyire természetes módon kötődik az emberhez. Jó volt látni, hogyan jött létre közöttünk is a barátság, az egység, a közös múlt és sors vállalásának kifejeződése: az együvé tartozás érzése. A kiscsoportok – bár elég nagyra sikeredtek – tovább folytatták a fő téma megbeszélését személyes vallomásokban és példaadásban.

Beláttuk, hogy hasonló cipő szorít bennünket: a vágyott és tényleges idő közti különbség és az ebből adódó életzavarok. A kiscsoport mindig alkalmat ad a közösségi kötelekeken túl egymás megismerésére: fiatalok és régebben fiatalok kerülnek egy csoportba, diákok és az élet terheit teljesebben cipelők, vagy az idős kor tapasztalatával megáldottak kerülnek életközébe egymással.

Az ebéd és a szünet tovább szötte a személyes szálat, a rég nem látott arcok mögött az életünk újra felfedezését és a közös örömet. Mindezt színesített Musztafa és családjának jelentléte, a sok-sok szaladgáló bokorgyerek, a megszületettekre rácsodálkozás és az idő múlásának olyan csodája is, hogy a bennünk lévő változások többségében a létezésben való gazdagodásunkat is

jelentik. Jó látni, hogy az idő múlásával a szerepköreink is változnak, a fiatalok szülők lesznek, a gyerekek egyre több feladatot vállalnak, és az idősek körül ott serteper-telnek az unokák és mások unokái. A Bokor a családok családja, hol a bizalmi szint messze túlmutat azon, amit a társadalom más – akár vallásos – szegmensei is produkálnak. „Jó nekünk itt lenni” – mondhatjuk mi is Jézusnak, aki mindenhol ott van, ahol a szeretet megjelenik.

Nagy kérdése az mindannyiunk életének, hogy hogyan jön létre a változás bennünk, hogyan tudunk túllépni tegnapi magunkon. Nyilván sok-sok szegmense van ennek, de az ünnep, az együvé tartozás és a közösség adta biztonság bátorra és merészre tehet bennünket ezen az úton. Így csak az evangélium üzenetét lehet újra és újra hangsúlyozni: „Ne féljete!” Ne féljete változni, értelmetlen terheket letenni, az időt a több szeretet felé strukturálni: növekedni a párbeszédben, a meghallgatásban és a megfontolásban.

BULÁNYI GYÖRGY:

BOKORLELKISÉG RÉSZLETEK

6.2. Időelszámolás

Akinek baja van az egészségével, orvoshoz megy. Az orvos rendes munkát akarván végezni, az előadott tünetekre építve laboratóriumba küldi a páciens. Az okos elmegy a laboratóriumba, hogy az orvos megmondhassa majd neki a leletek alapján, hogy mit szabad tennie és mit nem, mit szabad ennie-innia és mit nem. A balga nem megy el a laboratóriumba, nehogy az orvos megismerve a betegségtünetek okát, megmondja a páciensnek, mit ne tegyen, mit ne egyen és ne igyon.

Akinek baja van a tökéletességgel, elmegy ahhoz az emberhez, akiben bizalma van, a lélekorvoshoz. A lélekorvos, hogy tisztán lássa a baj okát és megtalálja a gyógyítás módját, elemez. A lélekorvos sem tud tisztességes munkát végezni laboratóriumi lelet nélkül. A laboratóriumi lelet: az időelszámolás. A páciens maga készíti el. A leletnek válaszolnia kell az alapvető kérdésre: Mivel tölti idejét a páciens, mire fordítja életét, mit csinál Isten nagy ajándékával, az idővel, a napi 24 órával. Harminc napot kell elszámolnia. Ebből már lát a lélek orvosa. Látja az orvos a betegséget és látja mit kell a receptre felírnia orvosságként.

Időelszámolást napjában egyszer végzünk az elmúlt 24 órára vonatkozóan oly módon, hogy negyedórás pontossággal felírjuk, mire használtuk fel az előző nap 24 óráját. A páciens maga alakítja ki a kategóriáit /pl.:TV-nézés, Soroksár-hallgatás, kenyérkereső munka, nyelvtanulás, mosogatás, varrás, kerti munka, teológiát tanulás, stb. akármi...). A harminc nap elteltével támad mondjuk 25 kategóriája, amelynek mindegyike valamennyi időt emészt fel a 30x24, azaz 720

órából. Ezeket a felemésztett mennyiségeket a harminc nap elteltével összeadja, majd elosztja harminccal, s megkapja a pontos képet, hogy átlagban mire fordítja a páciens a napi 24 órát.

A bizalommal kitüntetett személy ezeket a kategóriákat csoportokba rendezi, mégpedig három főkategóriába:

Biológia

Család

Isten Ország

A biológiába tartozik az alvás, a létfenntartás (pl. evés és mosakodás), szórakozás. A családba tartozik (a pénzért végzett munka, amelyet a családért, de nem a családban végzek) a kenyérkereset, a második műszak foglalkozása (a családon belül végzett családszolgálat) a gyეს-szerepkör, férjjel, feleséggel, gyermekekkel, rokonokkal, a pályához felhasznált tanulás, stb. Az Ország kategóriába tartozik az imádság, tanulás, közösség, lelkiezetés, emberhalászás, karitás. E három főkategóriába felhasznált időmennyiség kiszámításával ér véget a laboratóriumi munka. Mondd meg, mivel töltöd az idődet és megmondom ki vagy

1. Kísérleti személy laboratóriumi lelete:

Biológia: 12 óra 30 perc

Család: 11 óra 15 perc

Ország: 0 óra 15 perc = összesen 24 óra

2. Kísérleti személy laboratóriumi lelete:

Biológia: 9 óra 30 perc

Család: 10 óra 15 perc

Ország: 4 óra 15 perc

A lélekorvos és a páciens egyaránt megállapíthatja, hogy az 1.K.sz. az éppen elindult kezdők kategóriájába tartozhatik - megfelelő metanoia - és hittartalom, azaz jézusi tudat esetén. A 2.K.sz.-ről pedig valószínűsítheti, hogy a haladók között se akárki, ami az időfelhasználást illeti, közel járhat a harmadik, haladók feletti csoporthoz.

6.3. Erőm újratermelése

Isten Országát csak olyan emberek építhetik fel, akiknek van idejük önnön életük leadminisztrálásán túl mások szolgálatára. Ennek elsődleges feltétele, hogy a "Biológia" számára annyi időt utalványozzunk magunknak a napi 24 órából, hogy megteremtsük a fizikai, egészségi alapot a másik két főkategóriában szereplő szolgálatok számára. Egészségi állapotunktól függően lesz az időmennyiség több vagy kevesebb. Tapasztalataim szerint - rendkívüli esetektől eltekintve - a biológiára utalványozott idő nem lehet kevesebb 9 óránál. Ennyi idő feltétlenül szükséges arra, hogy biológiai erőnk nap mint nap újratermeljük.

Ami nem megy, "erőltessük"! - ez az elv érvényes a tekintetben is, hogy minden tőlünk telhetőt megtegyünk annak érdekében, hogy 9 óra közelében maradhassunk. Ennek az erőltetésnek azonban van egy nyilvánvaló objektív határa: nem lehet kevesebb az utalványozott idő, mint amennyi szükséges ahhoz, hogy szeretni tudjunk a

ránkbízottakat, hogy el tudjuk végezni a magunkra vállaltakat. Ha ez csak 10 óra ráfordítással lehetséges, mert 9 óra ráfordítás mellett fáradtak, idegesek, kedvetlenek vagyunk, akkor a 9 órára leszorítás értelmetlen erőltetés volna, hiszen nem öncél a leszorítás, hanem csupán a több és jobb szolgálat: a mennyiségi és minőségi teljesítmények feltétele. A halálos beteg esetében ez a ráfordítás elérheti a napi 24 órát. A nem ágyban fekvő beteg esetében azonban az időutalványozásnak napi 12 óra alatt illik lennie a még nem haldoklók esetében. Az önmagunkkal szemben tanúsítandó erőszak és objektív biológiai alapokon épülő teherbírástunk függvényében fogja ez az utalványozás megközelíteni a napi 9 vagy 12 órát.

A mondottak alapján ki-ki biztosan meghatározhatja, hogy mennyi az az időráfordítási minimum, amire törekednie szabad és kell. A jó egészségű ember átlagban napi 7 órát alszik, testápolásra fél órát, étkezésre 1 órát fordít, lazításra pedig újra fél órát. Aki a fentieket még lejjebb tudná szorítani, a heti egyszeri több órás lazítással sem fogja túllépni a napi 9 órás átlagot. Van, aki kényelmesen él (többet lazál, mint amennyi erőinek újratermelésére szüksége van). Van, aki rendszeresen - mert rendkívüli idők, amikor evésre sincs időnk, mint Jézusnak (Mt 3,20) mindenkinél adódhatnak - túlfeszíti magát, s később egészsége megrongálása és elrongálása után kétszeresen, háromszorosan is megfizet a túlfeszítésért. Mindkettő számíthat tiltakozásomra szentté avatási eljárása során. Ha a gyermekem 40 fokban lázban vergődik, könnyen lehet, hogy alig fogok egy-két órát aludni, s így fogok hozzá a másnapi munkámhoz és szeretetemhez. Megteszünk ilyesmit egy jó imádkozásért is, pl. nagycsütörtök éjszakáján, vagy egy jó buli kedvéért is, főleg, amíg fiatalok vagyunk. A tudomány iránt érzett szenvedély is kihozhat belőlünk ilyesmit - nagyon érdekes kísérletezés, kutatás esetén.

De a rendkívüli sohasem lehet rendes. Hamarosan vissza kell térni a rendes kerékvágásba. Novicius koromban, amikor észrevették előjáróim azt a hajlamomat, hogy túlfeszítsem magam a tanulásban, ezt így mondták nekem: "carissime! jobb egy egészséges számar, mint egy döglött oroszlán". A nagyon keményen dolgozó buzgó fiatal kecskeméti piarista tanárnak egyik öreg rendtársa pedig ezt mondta: "Fiatal! magát azért taníttatta ki a rend, hogy legalább 30 évet dolgozzék az iskolában. Ha így folytatja, legfeljebb 10 évig fog dolgozni tudni!" Van, aki hajlamos a magát túlfeszítésre. Akár tisztulatlan kitérni akarásból, szenvedélyből, akár igazi önzetlen, másokat szolgálni akaró buzgóságból. Az ilyeneknek mindenképpen figyelniük kell az ilyesfajta figyelmeztetésekre, mert elszámíthatják, s nem egyszer el is számítják magukat. Tönkrement idegrendszerrel, gyomorral, stb. fogják busásan elveszíteni a réven, amit megnyertek a vámon.

Szküllá és Kharübdisz, e két zátony között kellett az ókor hajósainak ügyesen elvitorlázniuk. A mi két zátonyunk: a lustaság és a magunkat túlfeszítés. Az időelszámolás nemcsak kísérleti (egyszer-egyszer egy hónapig), hanem állandó vezetése megóvhat bennünket mindkét zátonytól. A lustaság zátonyától egy-egy fontosnak átélt szolgálati cél óv meg: életemmel el kell végeznem azt a munkát, amelyet Isten tőlem vár. A magamat túlfeszítéstől az engem szeretők figyelmeztetéseire figyelés óvhat meg: Az életszentség egyik feltétele az arányos időutalványozás.

6.4. Család-szolgálat

Mivel a családnak meg is kell élnie, legalább az apának időt kell utalványoznia a kenyérkereső munkára. Mindkét szülőnek időt kell utalványoznia - a gyese-n lévő anyának többet, a munkába járó apának nyilván kevesebbet - a családépítésre. A fizikailag elvégzendő munkákra is, és a fizikailag elvégzendő munkákon túli dolgokban megnyilvánuló szeretetre is. Ha az apa munkaviszonya útidővel együtt napi átlagban 7 órát (a heti 49 órát nem öt, hanem hét napra elosztva) vesz igénybe, s a biológiára 10 órát utalványoz magának, akkor még 7 órája marad szabadon, s ezt a hét órát kell majd megosztania a „Család” és az "Ország" megnevezéssel ellátott feladatok között. Vegyük azt az esetet, hogy megfelel ez az időmennyiséget a mondott két feladat között. Ez esetben mindegyikre három és fél órát utalványoz. Egyenlő teherviselés esetén a biológiára ugyan csak 10 órát felhasználó anyának családépítő műszaka $7 + 3,5 = 10,5$ órát vesz igénybe. Kettejük részéről ez 14 óra családszolgálatot jelez: a férfi részéről 3,5 óra, a nő részéről 10,5 óra. Ennyi jut egymásra, a gyerekekre, az elvégzendő fizikai munkálatokra.

SINKA ISTVÁN

VIRÁG-BALLADA

Szil-Tarcsán az őszi erdőn hét nagy erős kondás
vacsorázott s velük együtt Eső-Virág András,
aki jött csak valahonnan, maga se tudta, hogy hon-
nan.

Oldalt varrott csizmájára port rakott a messze
s mutatta az útja hosszát, s azt, hogy nem kereste:
Falevélként, irgalombul hajtja a szél, ha elindul...?

...Ült az erős hét kondással, szalonnát sütöttek
s körülöttük láthatatlan harangok ütöttek.
Tudatták, hogy jön az óra s hamarosan koporsóba

fektetik Virág Andrást az erdei kondások.
– A csend nyelvén üzentek a puha csobbanások.
Bennük tán a táj riadt fel halált sejtő kis jelekkel

Mikor a szalonna megsült: tölgyfa-csobolyóból
nagyot ittak... nyolc ember egy fadongájú tóból.
Azután meg rádudáltak. Máskor úgymint csak bút lát-
tak.

Kivált Eső-Virág András, kinek fél kenyere
se volt soha... s mint a puszta, puszta a tenyere.
Abba borult ő csak, hogyha pihenni a vágy elfogta.

Volt neki egy citerája: akár annyi ezüst –
pedig barnára fogta már az idő meg a füst.
Oldalán a csillag, a hold, s rá volt faragva a
mennyei bolt.

S volt egy aranyszín tolla is. Mérheterlenségéből
szállt az a toll... úgy szedte fel fütyölve a rétről.
Fütyölt bizony, mert nem tudta: attól nem lesz
többé nyugta.

Citerával, a szép tollal lett aztán elveszett.
– Megnőtt benne minden dal és minden emlékezet.
S szegény... egyre hordta őket, mint az ég a nagy
esőket.

Mondom: a hét nagy kondással ültek a fák alatt
kinn Szil-Tarcsán és dudáltak, és az idő haladt.
Virág ekkor elővette tollát s a húrokra tette.

A húrokon egy hős ország támadt fel dalolva,
– a hét kondás hallgatta csak egymásra hajolva.
S összesúgtak, hogy megölik: leszúrnák, vagy
agyonlövöik.

Hát mért játszik sokkal szebben, s más búron a bo-
lond.

– Testét majd a disznófertő belepi, vagy a lomb.
Hallgatták a húr pengését s elővette mind a kését.

Azután körülvették Andrást, mint herceget álnok,
bosszús, irigy, erdőnyölvő, nagyhajú királyok.
S mire odanézett a hold: Eső-Virág András csak –
volt.

Testét fertőbe vetették, rácsaltak vagy hat kant;
pengették a citeráját, de az széjjelpattant;
oldaláról lehullt a hold, s kétfelé hasadt a menny-
bolt.

A tolla meg elszállott, el a messzeségbe,
hét nagyhajú gonosz elől mérhetetlenségbe.
Akkor szólott a legvénebb: – átka ne legyen a vér-
nek!

Temessük el Virág Andrást, nőjön mező rajta –
s ha tavasz jön: nagy nyáját a pásztor ide hajtja.
Bizony mondom: jövőre tej lesz és méz öbe-
lőle.

Amikor hát jött a hajnal: a hét gonosz kondás
kikereste a sár alól, s így lett Virág András
televényföldje a fának, s ágya száz új ibolyának.

FARKAS IST-
VÁN

**GONDO-
LATOK
SINKA IST-
VÁN VI-
RÁGBAL-
LADÁJÁ-
HOZ.**

Nem ismertem korábban. Talán az Öregek-I cso-
portban hallottam először, valamikor a kilencvenes
években, amikor Gyurka bácsi elszavalta. Nem tetszett
a mondanivalója. Sötét volt, reménytelen és keserű. Az-
tán évek múlva visszatértem hozzá. Alaposan elolvas-
tam. A vers nem változott. Ugyanazt mondta el, de már
nem ugyanannak. A közben eltelt évek munkájának kö-
szönhetően a befogadó közeg hallása, látása finomabbá
vált. Már olyasmikre is megrezdült, amire korábban
nem. Már nemcsak a koporsó, a megölik, a leszúrnák, a
disznófertő, a hét nagyhajú gonosz, az idő és a füst sza-
vakra rezonált, hanem megjelentek olyan szavak is,
mint a citerája, a csillag, a hold, az aranyszín toll, a hős
ország, a televényföld és az ágyás. Majd, furcsa módon
lassan a szavak mind egymással harmóniába kezdtek

kerülni. Ellentétük megszűnt. Egy egységen belüli különbözőség jelent meg, ami mégis belül maradt az egységen. Együtt rezegtek bennem. Olyan volt ez, mint amikor korábban azt gondoltam, hogy van jó idő, meg rossz, vagy van jó gondolat, meg rossz, aztán lassan rájöttem, hogy csak érzékenyebb vagy kevésbé érzékeny készülek van.

Ahogy megszerettem a verset, úgy tárta fel lassan szépségeit. Nem vagyok magyartanár, ahogy nagy elődöm az volt. Így nem lenne méltó részemről a verselemzés semmilyen formája, mert az csak egy „farkasféle” értelmezés, vélemény lenne, aminek semmi értelme, hiszen nem az elemzésre szükséges rezonálni, hanem Sinka mondanivalójára: a versre magára. Így aztán, ebben a helyzetben, amit magamra vállaltam, hogy tudniillik bevezetőt írok hozzá, csak annyit tehetek, hogy megírom mit mond el a vers ma nekem. Ez pedig nagyon egyszerű: Hogyan lett az aranyszín toll hatására Virág Andrásból Eső-Virág András, majd pedig hogyan változott vissza Eső-Virág András volt Virág Andrásá, majd ibolyává és tejjé, amikor az aranyszín toll elszállott a.

GROMON ANDRÁS

KEDVENC KÖZHELYEINK – AVAGY AZ ÖNZÉS NÉPSZERŰ IDEOLÓGIÁJA (RÉSZLETEK)

25 évvel ezelőtt írtam az alábbi „elmélkedéseket”, amelyek 1992-1994-ben meg is jelentek az „Érted vagyok” c. folyóiratban (www.ertedvagyok.hu). Az idén azt terveztem, hogy kiadom őket kis füzet formájában; meg is kérdeztem erről kb. húsz barátom/ismerősöm véleményét, túlnyomó többségük azonban nem javasolta, mondván, nagyon sok bennük a téves, egyoldalú, rosszhiszemű, igazságtalan, bántó... megállapítás, és jobbára még csak nem is közhelyekről, hanem szólásokról, szállóigékről, közmondásokról van szó. Átírni őket nem volt kedvem, annál is kevésbé, mivel lehet ugyan, hogy ma kevésbé élesen fogalmaznék meg egy-két mondatot, de a lényegét illetően teljes mértékben azonosulok a leírtakkal. Ezért az eredeti sorozatot bocskátom közre, azzal nyugtatva magamat, hogy végül is senkinek sem kötelező elolvasnia; aki pedig mégis megteszi, annak sem kötelező azonosulnia a nézeteimmel.

Gromon András
2017. december 20.

Az egészség mindenekelőtt!

Közismertebb formában így szokás mondani: „Csak egészség legyen!” – Valóban az egészség lenne a „közhelymentális” számára a minden mást megelőző, legfontosabb érték? Nem; viszont az egészség, ha nem is abszolút, de valóban első számú előfeltétele azon „esz-mék” megvalósíthatóságának, amelyek e gondolkodásmódban döntő jelentőségűek.

Talán nem tévedünk, ha azt állítjuk, hogy „az egészség mindenekelőtt” a közhelygondolkodású ember számára legfőképpen annak a feltétele, hogy elhihesse (elhitesse önmagával) és megvalósíthassa a „Nincs szükségem senkire!” alapelvet (ld. ott). A betegség ugyanis két oldalról is kikezdi ezt, s nehéz lenne eldönteni, melyik esik nagyobb súllyal latba.

Az egyik: A betegség következtében rászorul másokra, s ez megrendíti ama szemléletmódjában, hogy ő „a világ közepe”, „mindent megtehet”, amit akar, úgy irányíthatja a dolgokat, az életét, ahogy akarja. A betegség aláássa „erős vagyok”, „hatalmas vagyok”, „isten vagyok”-tudatát, pontosabban: kimutatja ennek irrealitását, önáltatás mivoltát. *A másik:*

A betegség következtében rászorul másokra, azaz gyakorlatilag is, fizikai-biológiai mivoltában is kiszolgáltatottá válik, kénytelen eltűnni (mert hiszen „az egészség mindenekelőtt”), hogy mások gondoskodjanak róla, ápolják, s ezt rettenetes szégyennek érzi, mérhetetlen megaláztatásnak tartja (érthető is, hiszen mindig fönn hordta az orrát). – Talán nem jelentéktelen *harmadik* eleme ennek a rászorultságtól-tehetetlenségtől való félelemnek az a félelem, hogy esetleg azt csinálnak vele, amit akarnak: elfekvőbe, szociális otthonba dugják, kiforgatják vagyonából...

Azután: a betegség megszünteti (vagy jelentősen korlátozza) a külsőséges aktivitás, az állandó tevékenykedés, nyüzsgés lehetőségét, ami pedig az ilyen embernek élet-eleme és bizonyos értelemben az élet értelme is. Így a betegség nem kevesebbtől, mint az élet értelmétől fosztja meg: „Miért is él, ha nem csinálhat semmit?” Rászakad az unalom, s ami ennél is rettenetesebb: arra kényszerül, hogy szembesüljön a tényleges valósággal, és önámítás nélkül gondolkodjék, szembesüljön önmagával... Óriási csapás ez számára.

Végül (s ezzel nem zárjuk ki más tényezők lehetőségét): a betegség a halál előhírnöke, akár tudatosan gondol erre valaki, akár nem: zsigereiben éli meg. S ha már az egészség elvesztése azt jelenti a közhelygondolkodású ember számára, amit, akkor a halál nem más, mint ennek abszolút fokra emelése: a teljes testi-lelki-szellemi megsemmisülés, aminek tudatosulása a még meglévő életet is tökéletesen céltalanná és értelmetlenné teszi.

Biztosítani akarom a gyermekeim jövőjét!

Más formákban is el szokott hangozni ez a közhely (pl. „Biztosítanom *kell* a gyermekeim jövőjét!”), de a tartalom mindegyikben ugyanaz.

Mindenekelőtt egy olyan mértékű tévedés, amelyet már egyenesen *ostobaságnak* kell minősíteni: az így gondolkodó ember azt hiszi, hogy lehetséges a jövőt biztosítani; olyan magabiztossággal beszél a jövőről, mintha a múlt tényeiről lenne szó. S közben nem veszi észre, hogy a saját jövője sincs hatalmában, még kevésbé a gyermekeié, s egyáltalán: az sem biztos, hogy lesz bármiféle jövő.

Ez a gondolkodásmód csak mérhetetlen *önteltséggel*, azaz: önmagával elteltséggel lehetséges. Az ilyen ember önmagán kívül mással nem számol, elvileg még a világ (őrajta kívül létező) tényeivel sem. De ami a mi szempontunkból sokkal fontosabb: nem számol azzal, amit hagyományosan Gondviselésnek szoktunk nevezni, nincs benne „hit”, végső fokon úgy mondhatjuk: nem számol Istennel, „pogány”. Fokozottan áll rá Jézus szava: „Mindezt a pogányok keresik” (Mt 6,31), mert nemcsak saját jövőjéért van gondban, hanem még a gyermekei jövőjéért is (vö. Mt 6,34).

Másképp fogalmazva ugyanezt: csak az anyagiak létezik számára, végső soron *csak a materiát* tartja biztos valóságnak. Következésképp ténylegesen semmi más nem fontos számára. De ennél többet is kell mondanunk: Amögött, hogy az anyagiakkal még a jövőt is biztosíthatónak véli és akarja, az a mentalitás áll, amelyet az első János-levél *aladzoneia tu biu*-nak, az „anyagiakkal való kérdésnek” nevez (2,16), s amelyet a Jakab-levél is elítél (4,16). Az a fajta kevélység, gög és dicsekvés ez, melynek alapjául bizonyos vagyoni birtoklása szolgál. (Szegény ember nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy biztosítani akarja a gyermekei jövőjét.)

Mindemellett óriási *pedagógiai ballépés is* „biztosítani a gyerekek jövőjét”: mérhetetlen emberi károkat okoz nekik az, ha „beülhetnek a készbe”; nem tanulnak meg dolgozni és küzdeni, nem fogják tudni becsülni azt, amijük van, de amiért nem dolgoztak meg, ezért azt sem fogják tudni megbecsülni, amiért mások dolgoztak meg, egyenes útjuk van a léhasághoz, egyetlen dologhoz fognak érteni: „élvezni az életet”.

Hogy aztán ez a szemlélet, amikor eluralkodik, tönkreteszi *az egész társadalmat*, arra a mai Magyarország kiváló példa. Tönkremegy az egész társadalom, s tönkremennek benne a jövőt biztosítani akaró szülők és nagyszülők is: a „dolce vita” rabjaivá lett gyermekeik-únokáik elássák őket egy szociális otthon kietlen társas magányába.

„Rajta hát, mondjátok csak: Ma vagy holnap abba a városba indulunk, ott töltünk egy évet, kereskedünk és nyereszkedünk! – Hiszen azt sem tudjátok, mit hoz a holnap! Ugyan mi az életetek? Csak pára, mely rövid ideig látszik, aztán elenyézik. Ehelyett ezt kellene

mondanotok: Ha az Úr akarja, élni fogunk, s ezt vagy azt fogjuk tenni” (Jak 4,13-15).

MIKLOVICZ LÁSZLÓ

HOMÍLIA

Lev 13,1-2.44-46;

1Kor 10,31-11,1;

Mk 1,40-45.

Köszöntés...Mózes könyvéből olvasott rész már jól előkészíti az evangélium mondanivalóját és értehetőbbé is teszi az egész helyzetet. Mózes jól kitalálta, hogyan lehet megakadályozni egy betegség terjedését: el kell különíteni a beteget. Persze ebben a szabályban benne volt a gyanú is: ti. Isten büntetését vélték felfedezni a betegségben.... valami van a füle mögött bizonyára, azért büntette meg az Isten. Természetesen tilos volt a bőrbeteggel érintkezni, és ha valaki mégis megtette, akkor ő maga is tisztátalanná vált, a kiközösítés sorsa várta. És innen kezdve tekintsünk az evangéliumra.

Két személy, két szabálytalanság, a mai szóhasználat élve két polgári engedetlenséggel találkozunk. Az egyik a bőrbetegségben szenvedő ember, röviden a leprás, aki nem tartja be a mózesi előírásokat: nem különül el, nem kiabálja a „tisztátalan” szót és nem kerüli el az embereket.

A másik pedig éppen maga Jézus, aki szintén, mondhatnánk provokatív módon nem tartja be az „érintés” mózesi tilalmát, kockáztatva ezzel, hogy őt magát is tisztátalannak bélyegzik és kizárják az istentiszteletből és a társadalomból is. Jézus tette azt mutatja, hogy szándékosan áthágta az ide vágó vallási és társadalmi előírásokat, mintegy nekünk is üzenve: ha valamilyen törvény, szabály vagy éppen hagyomány szeretet ellenes akkor azt nem szabad követni. Pl az állam kötelezővé teszi a fegyverforgatást....

Tovább folytatódik a szabálytalankodás azzal, hogy a leprás leborul Jézus előtt, amely mint a hódolat kifejezése egyedül Istennek járt volna. Ebben a fordításban nem szerepel, de egyes kódexekben igen: „Jézus haragra gerjedt és megesett rajta a szíve...” Jézusban egyáltalán nem zárja ki egymást a harag és a részvét, amiről tanúskodik a bénakezü ember meggyógyítása is: „...Akkor így szólt a sorvadttal kezű emberhez: „Állj ki középre!” És ezt mondta nekik: „Megengedett-e szombatot jót tenni vagy rosszat tenni, életet megmenteni vagy megölni?”

Azok azonban hallgattak. [Ekkor] haraggal végignézt rajtuk, és mivel részvétet érzett irántuk, szomorú volt szívük megkövesedettsége miatt...” (Mk3,1-6). Ezt a jézusi haragot, három dolog is magyarázza: 1. a leprás térdre borulása // Zsidó kultusz szerint a térdre borulás egyedül Istent illeti meg. Jézust ugyan Izraelben senki

sem gondolta Istennek, de már a személyi kultusz legkisebb megnyilvánulását is elutasította. Isten országában nincs helye semmiféle emberi uralomnak, sőt kiváltságnak sem// 2. a leprás babonás várakozása //A leprás kérésének megfogalmazásában egy babonás várakozás szólalt meg. Abban a korban természetesnek vették az emberek, hogy egy kiemelkedő személyiség mágiikus erőátvitellel rendelkezik... talán még ma is...// 3. az egyre terjedő csodamánia .

Jézus karizmatikus erejét feltételezve, ez a gyógyulás természetes módon, magyarázható pszichoszomatikus folyamatokkal. A bőr az a szervünk, amelyik, egyéb feladatai mellett a gyengédséget és a durvaságot érzékeli, és a leggyorsabban reagál az olyan lelki rezdülésekre, mint például az öröm, az izgalom vagy a rémület (elpirulás, elsápadás, lúdbőrzés...csodálkozok is, hogy miért a négereket nevezik színesbőrűeknek).

Nem nehéz belegondolni, mekkora öröm és izgalom tölthette el a leprást, amikor Jézus – nem törődve a vallási előírásokkal, saját kiközösítését is kockáztatva – gyengéden megérintette őt. Bizony nem utópisztikus a gyógyulás ténye sőt, talán még az sem túlzás, hogy ez azonnal megtörtént. Példa lehet számunkra is Jézusnak ez a gyakorlata: az érintés „varázsa”... és kell is követnünk.

A gyógyítás után Jézus szigorúan ráparancsol az emberre, nem mondja el senkinek a vele történeteket. Az ingerültségének oka, hogy miközben a részvét gyógyításra indította, rádöbent, hogy ha ez köztudottá válik, már csak csodákat kívánnak majd, és nem figyelnek többé a lényegre, az örömeire. Egy titokzatos csodatevő ugyanis mindig érdekesebb, mint a megtérés. Sajnos már maguk az evangélisták is szinte kötelezőnek érezték, hogy egyre nagyobb „bizonyító csodákkal” illusztrálják és hitelesítsék Jézus karizmatikus gyógyításait. Ezzel egy varázsló köntösébe „bújtatták”, elfogadhatatlanná téve őt minden kor gondolkodó emberei számára.

A papoknak kellett hivatalosan megállapítaniuk és elismerniük a gyógyulást; ehhez az eljáráshoz hozzátartozott a megfelelő áldozat bemutatása is. A gyógyult csak ezután térhetett vissza a társadalomba. Jézus ennek érdekében küldi a papokhoz az általa meggyógyított embert, és nem azért, mintha szükségesnek tartotta volna áldozatok bemutatását.

Amitől Jézus félt, bekövetkezett: a meggyógyult ember csodapropagandát csinált. Jézusnak ez elől ki kellett térnie – a pusztá helyeken tartózkodással – mivel küldetésének csak ártott. Mi az, amit ma megtanulhatunk Jézusunktól az evangélium alapján? Jót tenni mindenkivel, akivel kapcsolatba kerülünk és a jó tett forrását is megnevezni és rámutatni a szeretet tanítójára és a szeretet Istenére.

Túrmezei Erzsébet: A harmadik
Valamit kérnek tőled.
Megtenni nem kötelesség.
Mást mond a jog,
mást súg az ész.
Valami mégis azt kívánja: Nézd,
tedd meg, ha teheted!
Mindig arra a harmadikra hallgass,
mert az a szeretet.
Messzire mentél.
Fáradt vagy. Léptél százat.
Valakiért még egyet kellene.
De tested, véred lázad.
Majd máskor! – nyugtat meg az ész.
És a jog józanságra int.
De egy szelíd hang azt súgja megint:
Tedd meg, ha teheted!
Mindig arra a harmadikra hallgass,
mert az a szeretet.
Valakin segíthetnél.
Joga nincs hozzá. Nem érdemli meg.
Tán összetörte a szíved.
Az ész is azt súgja: Minek?
De Krisztus nyomorog benne.
És a szelíd hang halkán újra kérlel:
Tedd meg, ha teheted!
Mindig arra a harmadikra hallgass,
mert az a szeretet!
Ó, ha a harmadik
egyszer első lehetne,
és diktálhatna, vonhatna, vihetne!
Lehet, elégnél hamar.
Valóban esztelenség volna.
De a szíved békességről dalolna,
s míg elveszítenéd,
bizony megtalálnád az életet!
Bízd rá magad arra a harmadikra!
Mert az a szeretet.

Elhangzott a szendehelyi templomban, febr.10-én.

VEÉR ISTVÁN TAS

SEGÉD-ESZKÖZEIM...

(Zsombok György ajánlásával)

Tápa

Nélküled még mindig csak hevernék ágyamban,
jó beléd kapaszkodva
föltápáskodnom,
felülni az ágy szélére,
s elővenni másik
kedves segítségemet,
a morfondírt.

***

Morfondír

Ha csak befelé hajlok
 ponttá válok majd.
 pont... .. – le kellett írnom, mert nem látszik.
 kifelé nyúlva célom
 az egyenes, azaz -----
 -----> a végtelen.
 - le kellett írnom, mert nem látom.

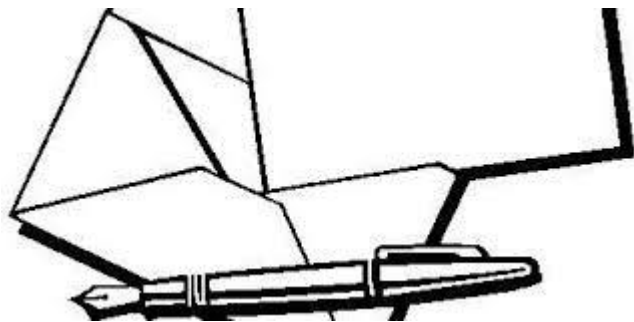
***

Kávét

Egy Isten-bizonyíték.
 Reggel nem
 válhatnék megváltottá,
 ha nem fejeznék be
 az ébredésemet.
 Zseni, kitalálta!
 (Ergo: Évmilliókkal korábban is gondolt rám...)

2017.március

DÓRY ISTVÁN

KEDVES SZERKESZTŐSÉG!

A Koinóniában (2018. februári szám, 3688. old.) megjelent, nagyon letisztult Merza-eszmefuttatáshoz hadd tegyem hozzá a következő ismeretfilozófiai részletet:

Ockham borotvája filozófiai elv, amely szerint két, az adott jelenséget egyformán jól leíró magyarázat közül azt érdemes választani, amelyik az egyszerűbb. Első megfogalmazója William Ockham, a 14. században élt angol filozófus, ferences rendi szerzetes.

Borotvával hasítsuk ketté a ”

„ szükségtelen hipotéziseket!

– William Ockham

(Tulajdonképpen inkább úgy kéne mondani, hogy "Borotváljuk le a szükségtelen részleteket!")

A tétel kimondja, hogy egy jelenség magyarázatának minél kevesebb feltételezést kell magában foglalnia, kizárva azokat, melyek nem változtatnak a magyarázó elmélet valószínűsíthető végkimenetelén. Ez az elv, melyet latinul „**lex parsimoniae**”-nek („takarékoság elve” vagy „tömörség elve”) neveznek, a következőképpen hangzik:

„*Pluralitas non est ponenda sine necessitate*”

magyarul:

- „*A sokaság szükségtelenül nem tételezendő*”

„*Csak szükség esetén posztulálj sokféleséget*”

„*a többletet nem kell bevezetni szükségtelenül*”

Ezt általában úgy fogalmazzák át, hogy „ha egy jelenségre két magyarázat lehetséges, akkor az egyszerűbb magyarázatot fogadjuk el”, vagy „általában az egyszerűbb megoldás a helyes”. Minden, a dolog magyarázatához nem szükséges ok fölösleges és ennél fogva elvetendő.

A tétel lényege az, hogy ha van két elmélet, amely ugyanazt a tényt magyarázza, akkor azt kell választani, mely a kevesebb (tudományosan nem bizonyítható) feltételezést tartalmazza, vagyis a legkevesebb hipotézisre épít. Ockham jól láthatóan az empirikus megfigyelés és általában a „tudományos módszer” elsődlegességére épített.

A tétel ebben a formájában ugyan csak valószínűsíti, hogy két állítás közül melyik az igaz, de van olyan olvasata is, amelyik a mai értelemben vett tudományos gondolkodásnak is megfelel. Ez pedig az, hogy amennyiben egy jelenségre két magyarázat is adódik, akkor a jelenség maga nem igazolja a bonyolultabb magyarázat többletfeltételezéseit.

Kizárt dolog, hogy Merza Jóska ne ismerné ezt az elvet - de nagy ívben elkerüli előadásában.

Ezzel az a baj, hogyha feltételezhetünk egy Istent, akkor feltehetünk kettőt is (dualizmus), vagy hármat (Siva, Krisna, Visnu), vagy egy negyediket (theotokosz), esetleg sokat (Olümposz).

Ha egy plusz axióma képzelet segít élnem, áldozatot vállalnom, akkor felvetődik a kérdés, hogy ezt hogy mondjuk el gyerekeinknek. Őket az érdekli, hogy tényleg jön-e a Mikulás, vannak-e angyalok, tisztítóvíz, lélek-vándorlás, vannak-e sárkányok és Szent Györgyök, van-e Demiurgosz vagy karma.

A matematikusok tudják, hogy néhány alapművelettel sokféle algebra felépíthető, mégis a $2+2=4$ -et tanítjuk a gyerekeknek az iskolában, mert ez van legjobban összhangban az ujjakkal, meg a centiméterszalagokkal. Ha a centiméterszalagok irányába jobban elmegyünk, akkor be kell vezetnünk a mértékegység, hibaszórás, vektorok fogalmát. És bár fel lehet építeni 17 dimenziós virtuális valóságokat is (hátha jó lesz valamire), de a lakásunk fűtött része akkor is 209 +/- 2 köbméter.

Üdv: Pist